

Har du sett en mann på sykkel med fiskekasse og flere fiskestenger bakpå? Du ser ham på elvestrekningen Svelavatnet – Fjermedalshølen. Da kan du være sikker på at det er Ebbe Jacobsen fra Odense, Danmark.

Han har fisket i Bjerkreimselva sammenhengende i nesten 40 år, og vender tilbake år etter år som trekkfuglene. «Her har jeg funnet mitt paradys på jord», sier han.

I året 2000 skrev han boka: «Glade Laksedage ved Bjerkreimselven». Den kjente danske kunstneren og hans gode fiskevenn Svend Saabye har dekorert boka. Her beretter Ebbe Jacobsen om Bjerkreimselvas historie, forteller om forskjellige fiskemetoder og tar oss med på muntre fisketurer, hvor det fanges masse av fisk.

Ebbe Jacobsen har gjennom sitt kontaktnett i Danmark og sin kunnskap om elva, skaffet mange fiskeinteresserte til Bjerkreim.

August 2010

Glade Laksedage ved Bjerkreimselven

Ebbe Jacobsen

Forord

Et langt og aktivt lystfiskerliv byder på mange fine oplevelser og bringer én rundt til mange skønne fiskevande. Nogle af fiskevandene besøger man måske kun en enkelt gang, andre længes man så meget tilbage til, at man må besøge dem igen. En dag finder man sit helt eget specielle og "hemmelige" sted. Man får det som trækfuglene, må år efter år må vende tilbage til samme sted - det sted, man holder allermest af. - Og som trækfuglene bliver man selv en del af stedets liv. Min dejlige holdeplads og mit faste sted, som jeg nu har besøgt i over 25 år er en mindre elv i det sydvestlige Norge. Elven hedder Bjerkreimselven. Om elven, og om de oplevelser den har givet mig, skal jeg berette her.

Vi havnede ved Bjerkreimselven ved lidt af en tilfældighed. Jeg havde været med gode venner på en uges laksefiskeri ved Gaula. Selvom fangsten i den pragtfulde elv havde været beskeden, var jeg blevet tændt og ramt af den uheldredelige sygdom, man kalder laksefeber.

Min kone opdagede sygdommen straks efter min hjemkomst og tog med det samme sine forholdsregler.

Min søn Per var otte og min datter Lene lige fyldt fem. Med børn i den alder var laksefiskeri langt oppe i Norge udelukket. Fiskeri i Norge var dog stadig opnåeligt, det skulle bare ikke være så langt mod nord. I den sportsfiskeforretning, hvor jeg plejede at handle, havde jeg snakket med skræddermester Barslev. Han havde i nogle år fisket laks i en elv, som lå i det sydvestlige Norge. Bjerkreimselven var navnet. Udover at elven udmundede i havet ved Egersund, og at bonden, de havde lejet campingvogn af og fisket hos, hed Wilhelm A. Gjedrem, vidste jeg intet. Jeg måtte vide noget mere og foretog en besynderlig satsning, som senere skulle vise sig at være til stor nytte.

På landkortet kunne jeg se, at Egersund var en by af en vis størrelse. I en sådan by måtte der være en forretning, der handlede med fiskegrej. Det var måske muligt, at indehaveren eller en ekspedient også fiskede laks, tænkte jeg.

Halvfems procent af alle sportsforretninger i Norge hedder G. Sport, så jeg skrev et brev til G. Sport, Egersund, Norge og udbad mig oplysninger om fiskeriet i Bjerkreimselven. - Sandelig om der ikke kom brev retur nogle uger senere.

Indehaveren af G. Sport hed Skayland, og det viste sig, at han var en af de

skrappeste laksefiskere ved Bjerkreimselven. Skayland gav mig oplysninger om stort set alt, jeg ville vide. Siden kontaktede jeg Gjedrem Camping ved Wilhelm A. Gjedrem og fik lejet campingvogn i en uge.

Vi fangede ikke laks det første år, men vi tabte vore hjerter til stedet, befolkningen og Bjerkreimselven. Allerede inden vi tog hjem, var der bestilt campingvogn i tre uger til året efter.

For et par år siden fejrede vi 25 års jubilæum og har nu sammenlagt boet og fisket i Bjerkreim i over halvandet år.

Elven er blevet mit jordiske paradys, og de mennesker, jeg har fisket og været sammen med, er blevet mine og familiens gode venner.

Jeg har efterhånden fanget mange laks, men den bedste fangst, jeg har gjort, er min elskede hustru Kirsten. Hun har i alle årene delt mine sejre og nederlag, derfor er bogen her dedikeret til hende.

Kirsten og jeg ved hytten på Gjedrem Camping

Bjerkreimselven før og nu

Helt tilbage fra 1500-tallet har der været drevet lystfiskeri i Bjerkreimselven. Dengang havde blandt andet borgerne i Stavanger fiskeret i de nederste dele af elven. Senere blev elven opdaget af engelske rigmænd, som tog til Norge for at fiske laks. Den mest kendte af englænderne hed Lord Pelly, han havde i slutningen af 1800-tallet købt fiskerettigheder flere steder langs elven.

I dag er elven ikke forbeholdt rigmænd. Det er en rigtig folkeelv, og der er mulighed for at købe fiskekort til det meste af elven. Kortene sælges af Bjerkreim Elvejerlaug. Salget er ubegrænset, og der er rigelig med plads til alle lystfiskere ved den dejlige elv. Selvom der er blevet mere rift om pladserne efter Bjerkreimselven i 1998 strøg helt til tops, som Norges femte bedste lakseelv.

Bjerkreimselven munder ud i fjorden ved Tengs. Den nederste del af elven er vanskelig tilgængelig. Faktisk er det først fra kommunegræsen mellem Egersund og Bjerkreim, lystfiskeri er muligt. Der er mulighederne til gengæld meget fine. En 25 kilometer lang strækning, afbrudt af enkelte private stykker, er til disposition for lystfiskere. Hølerne op over elven ligger som perler på en snor, og priserne på fiskekort er yderst rimelige.

Frem til slutningen af 1960'erne fandtes der et eventyrligt fiskeri i elven. Lokale fiskere kunne fange op til 100 laks på en sæson. Siden kom der en nedgangsperiode. Men nu ser det heldigvis ud til, at laksene er vendt tilbage i mindst lige så stor mængde.

At laksen er vendt tilbage skyldes ikke mindst et storstilet kalkningsprojekt sat i gang i 1996. Et projekt til over fem millioner kroner. Det projekt forventer man sig meget af i tiden fremover.

Den del af elven, som benyttes af laksefiskere strækker sig fra kommunegræsen mellem Egersund og Bjerkreim og opstrøms. Og i modsætning til naboelvene Ogna, Hå og Figgio er Bjerkreim en elv med mange fine høler jævnt fordelt over hele strækningen.

Ved Vikeså ligger Svelavannet, der nærmest må betegnes som en stor sø. Svelavannet forsyner elven med en god del af dens vand og virker som vandreservoir.

På området ved Gjedrem findes et tilløb fra Ørsdalen, herfra kommer måske en endnu større vandtilførsel. Fælles for disse to elve, der sammen bliver til Bjerkreimselven, er, at de ikke er så nedbørsafhængige som naboelvene. Det totale nedbørsfelt for hele vandsystemet er på over 650 kvadratkilometer.

Ørsdalsvannet er omkring 18 kilometer langt. Det var her det store kalkningsprojekt startede - der blev spredt over 4000 tons kalk.

Den lakseførende del af elven er på næsten 80 kilometer. Langt det meste er dog kun små tilløb, der udgør fine gydepladser for laksene.

Da vi begyndte at fiske i Bjerkreim, var mange af hølernes gamle stednavne for længst gået i glemmebogen. Men de fiskepladser, der ikke havde navn, gav vi nogen. Et høl, hvor der var en bro, kaldte vi med stor selvfølgelighed for Broholmen. Et sted, hvor nogle elledninger krydsede elven, for Elhølen.

En dag fik vor vært Wilhelm øje på mit hjemmelavede kort med alle navnene, og så blev jeg kaldt til skideballe hos ham.

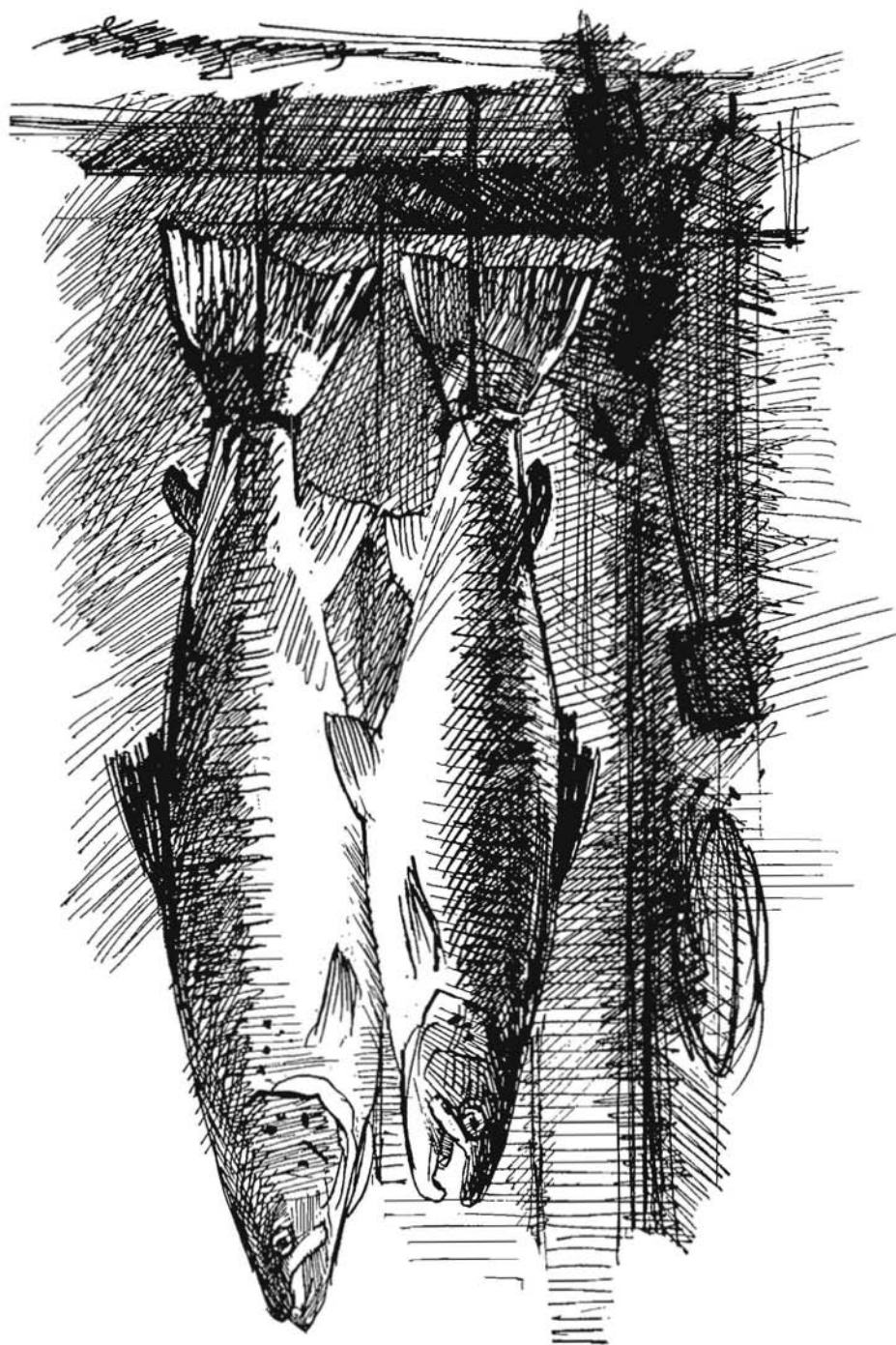
“Sådan noget må du aldrig gøre Ebbe”, sagde han, “for fra gammel tid er der navn på de fleste høller.”

Så begyndte han en stor efterforskning af de gamle stednavne, og vi fik rekonstrueret de fleste.

Jeg er meget glad for Wilhelms hjælp og lidt stolt over at have været medvirkende til det arbejde.

Et høl havde dog intet navn. Det var det sted, hvor Ørsdalselven løber til Bjerkreimselven. Før i tiden var det ikke noget særlig godt laksehøl. Hølen var lavvandet med en jævn rislende strøm på hele strækningen. Der var rigtig mange elvørreder på stedet. Når vi - efter dage uden kontakt med laks - trængte til lidt opmuntring, gik vi derop med fluestængerne og fangede en masse små ørreder til rygeovnen. Vi kaldte stedet for “Optimisten”.

Da stedet, som siden har forandret sig til et godt laksehøl, ikke havde noget navn, fik mit opdigtede påfund lov til at blive stående. I dag er hølen kendt af enhver norsk og dansk laksefisker som Optimisten.

Vore første laks

Halvor Ausland var absolut Bjerkreimelvns laksekonge. Hele sit liv havde han fisket i elven. Selv under dårlige forhold fiskede Halvor og fangede laks. Han kendte alle stederne og lærte os, hvor laksen ville bide, og hvornår vandstanden var rigtig. Halvor lærte os, hvor det var helt unødvendigt at fiske, selv om der beviseligt var fisk. Ingen har nogensinde fanget laks på de pladser - så noget var der helt sikkert om snakken.

Efter en længere periode uden regn falder elven meget hurtigt - det samme gør vort humør. Så hænder det, at der bliver danset regndans eller foretaget andre mystiske ritualer.

Når Wilhelm så kommer med en frisk vejrudsigt, som lover regn, bliver alle straks glade. En eftermiddag kom han med denne glædelige meddelelse.

“Der er bare lige en ting”, sagde han i forbifarten. “Jeg skulle meget gerne have kørt hø ind, før regnen kommer, og jeg er helt alene på gården i dag.”

“Intet problem”, svarede jeg, “vi kører hø i eftermiddag og fisker laks i morgen.”

Den dag i dag ved jeg ikke, om det med regnvejret var en fidus, Wilhelm havde fundet på for at få hjælp til høstarbejdet. Der kom i hvert fald ingen regn de følgende dage.

Da vi havde bjærget Wilhelms hø, sad vi i haven og nød en kold hjemmebrygget øl - som han kaldte det. Den smagte nu meget godt, men den var meget stærk.

Mens vi sad der, kom Halvor gående med en lille laks, han netop havde fanget. Den forærede han til Wilhelm.

“Jeg har ikke fået købt fiskekort endnu”, sagde Halvor med et glimt i øjet, “så den må jo tilhøre grundejeren.”

Min søn Per sad længe og kiggede på den flotte fisk og sagde så til Halvor, at sådan en ville han også meget gerne fange.

“Ja, du har jo fiskekort Per, så lad os bare gå til elven, jeg skal hjælpe dig, så godt jeg kan”, svarede Halvor.

De to gik til elven, og efter en times fiskeri vendte de tilbage, denne gang var det Per, der havde fået laks. Halvor havde placeret Per på det rette sted og fortalt, hvor han skulle kaste sin flue. Det var tilsyneladende det helt rigtige

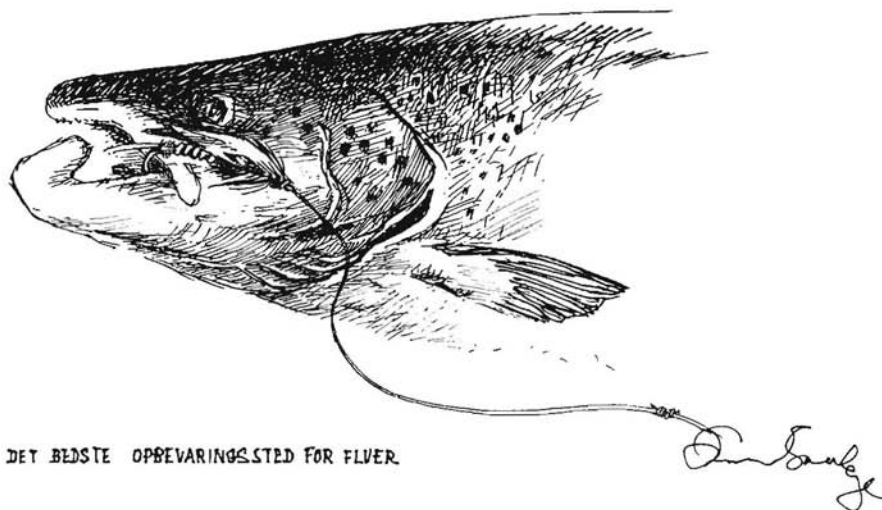
sted, for en laks bed på, og uden den helt store dramatik blev fisken landet. Sådan berettede de i hvert fald begge samstemmende. Man kunne ellers forledes til at tro, at Halvor havde hjulpet en forventningsfuld 12-årig gut en lille smule. Men selv nu, 23 år efter, er der ikke kommet andre oplysninger frem om fangsten.

Halvor havde året i forvejen lært mig op på nogenlunde samme måde. Før vi ankom til Bjerkreim, var der gået store mængder laks op i elven. De viste sig overalt, men at kroge dem var umuligt, intet kunne lokke dem til at bide. Efter fjorten dages ihærdigt fiskeri uden resultat, mødte jeg Halvor ved de to høler med de frygtindgydende navne "Slagteren" og "Dreparen". Han gav mig dette tip:

"Du skal stille dig på den sten, kaste efter busken på den anden bred, og lade fluen lande en halv meter fra land. Så trækker du halvanden meter line af hjulet, retter stangen op, og din flue vil passere et sted, hvor der står laks. Måske bider den - måske ikke. Men chancerne skulle være gode på denne tid af dagen."

Som sagt så gjort. Måske ville den hugge - måske ikke. Den huggede. Og da Halvor konstaterede, at laksen var på krogen, lo han, vinkede og gik.

Lykken smilede til mig. Snart lå fisken i græsset ved siden af mig. Samme kast blev prøvet nok engang - og tro det eller ej, endnu en laks gik på fluen. På femten minutter fik jeg to laks på otte pund.

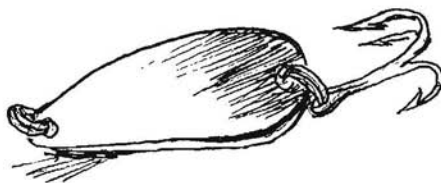

Orm, flue og blink

Det begyndte med orm. De lokale brugte kun orm, og da de var vore læremestre, blev orm den agn vi fik vore første laks på.

Ormefiskeri, i hvert fald den metode, vi bruger i Bjerkreimselven, er en vanskelig form for fiskeri. Og jeg har dyb respekt for dygtige lokale ormefiskere. De bedste ormefiskere er ikke altid dem, som fanger flest fisk, men dem der kan fiske meget længe med samme blylod og krog uden at miste det i stenene. Her kommer lokalkendskab til elven i allerhøjeste grad ind i billedet. Uden at prale af mig selv, kan jeg efter 27 års fiskeri i elven sige, at mit eget tab af blylodder og kroge er minimalt. Men det er sandelig heller ikke på alle fiskepladser, jeg praktiserer den form for fiskeri.

Det, jeg synes er fascinerende ved ormefiskeri, er spændingen, der opstår, når en laks tager ormen. Man lærer meget hurtigt at skelne laksenes nap fra elvørredernes. Jeg har lært af de lokale ormefiskere, at laksen ligeså godt kan sluge ormekrogen, før man giver tilslag. Så er der nemlig kun to muligheder:

Enten sidder krogen godt forankret langt nede i svælget, eller også har laksen spyttet ormen ud straks efter at have smagt den. Min taktik er derfor at give løs line i fem til ti sekunder, når jeg mærker laksen nappe. Det føles som flere minutter. Derefter gives et kontant tilslag. Hvis der fortsat er kontakt med fisken, er det næsten helt sikkert, at den også kommer på land. Store laks i Bjerkreimselven vejer fem-seks kilo. Med en rimelig linetykkelse kan sådan en fisk ikke sprænge de stærke liner, der benyttes i dag.

Sjove oplevelser med ormefiskeri har jeg haft utroligt mange af. En af dem er fangsten af min 20-års jubilæumslaks. Den oplevelse står malet klart i både Kirstens og min erindring.

Elven var perfekt, både Per og jeg fik laks hver dag i en længere periode. Min sædvanlige aftentur til Optimisten var ikke blevet til noget. Jeg må have haft en tro på Øvrehølen, der sad jeg i hvert fald, da Kirsten kom med vores aftenpilsner. Jeg fik prajet hende i tide og gjort hende opmærksom på, hvor jeg var.

Fisk havde jeg ikke fanget trods forsøg med både blink og flue, men laksene viste sig jævnlige overalt i hølen. Efter vi havde delt en dåseøl, satte Kirsten sig godt til rette, for at hyggestunden kunne fortsætte. Jeg agnede ormestangen, så jeg kunne være sammen med hende og sendte et "ormeprojekt" helt ned på fosnakken.

Jeg tror ikke, jeg nåede at mærke det første bump på stenbunden, før der var en laks, som rykkede i den anden ende.

"Se nu her lilleemor", sagde jeg, "det her er ikke elvørred, men laks - og den er stor!"

Jeg slog bøjlens over i fem sekunder, rejste mig op og gav tilslag. Fisken var der, og den var tung. Den stod meget langt nede på fosnakken, og for at den ikke skulle få nogen chance for at gå i stryget, måtte jeg "gå den op" i hølen. Det var første gang Kirsten så den manøvre, men hun havde hørt om det mange gange. Det går i al sin enkelthed ud på at glemme alt om fisken og gå i et meget jævnt, glidende tempo op i hølen med laksen på slæb. Som så ofte før lykkedes det, og da laksen var, hvor jeg ville have den, fortsatte den opover i hølen. Jeg turde ikke holde den hårdere, end jeg gjorde. Kirsten, som havde placeret sig på første parket på en stensætning langt ude i elven, udbrød:

"Det er godt nok den største laks, jeg har set!"

Laksen passerede hende helt oppe i overfladen på to meters afstand. Grejet var i orden, linen var ny, og jeg var egentlig godt tilfreds med situationen.

Mens fighten var i gang, aftalte jeg med Kirsten, at hun skulle gaffe sit livs første laks. - Selv om jeg godt nok befandt mig på elvens absolut bedste plads til at strande og kane fisk på land. Efter nogle minutter reviderede jeg da også min opfattelse og spurgte, om hun ikke hellere ville håndlande den. Nu skal det indskydes, at Kirsten får kuldegysninger, når hun skal røre en fisk. Hun er derimod en sand verdensmester i at rense og ordne vildt og fjerkræ. Men til min forbavselse sagde hun ja.

Jeg lovede at servere fisken på et sølvfad helt oppe på land, og at jeg nok skulle sige til, når tiden var inde. Under sidste del af fighten gav jeg hende højlydte meldinger om, hvad der skete. Til sidst fik jeg fisken helt op på det tørre. Herefter gav jeg besked om, at det nu var hende, der skulle i aktion. Jeg selv var gået langt op på land. Kirsten bukkede sig og tog den levende laks helt korrekt i halen. Skønt det var første gang hun rørte ved en laks, og jeg vidste, at hun slet ikke brød sig om det, klarede hun opgaven til UG. Da jeg så fisken, og hvor stor den var, gik jeg hende i møde og råbte:

“Du fortjener et kys!”

Og det fik hun. En kærlig omfavelse og et stort kys blev det til. Fisken havde hun stadig i hånden mellem os. Men hvad betyder en gang fiskeslim på maven i sådan en situation?

Mine høje råb og kommandoer i fightens sidste fase havde imidlertid vækket Isa og Frits af deres eftermiddagslur. De stod oppe ved hegnet og så Kirsten og mig i omfavelse og hede kys og råbte:

“Hvad er det I to har gang i?”

De kunne ikke se fisken, som var imellem os. Den vejede godt fem kilo og var min største fra Gjødrem.

Egentlig har jeg slet ikke lyst til at berette om næste episode, for den er ikke noget at prale af. Men episoden er meget sjov, og den viser, at ormefiskeri til tider kan være effektivt. - Og så er der vist ikke mange, der kan berette en lignende episode.

Vi var ankommet til Gjødrem sent om aftenen efter en hyggelig rejse fra Danmark sammen med vore venner, Kurt Haurbæk og hans søn Palle. Fiskeri om aftenen blev det ikke til. Jeg sov meget dårligt om natten og var meget tidligt oppe næste morgen. Direkte ud af sengen, fisketøjet på, en hurtig kop kaffe, og så ned til elven.

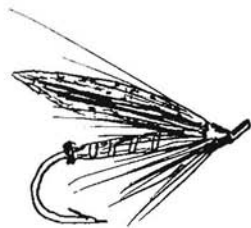
Øvrehølen var den nærmeste fiskeplads. Ormestangen blev agnet, og ormen kastet ud. Men agnen var næppe landet på vandet, før jeg tænkte:

“Ebbe, du ved så inderlig godt, at et af dine første gøremål om morgenen er en tur på toilettet.”

For ikke at skulle gå og klemme ballerne sammen i flere timer, satte jeg stangen i et stengærde, lod orm være orm og gik på toilettet. Der mødte jeg Kurt og Palle, som jeg fortalte om min fejltagelse. Efter forrettet ærinde talte vi om vejr og vandstand. Så gik jeg ned til min stang, som nu stod i en bue uden at bevæge sig. Et solidt bundbid er kun, hvad man kan forvente i sådan en situation, og det var da også tilfældet, troede jeg. Men da jeg havde fået rykket blyloddet af, var der liv ude i den anden ende af snøren. Jeg fik en laks, en fin lille blank hanlaks på to kilo. Laksen blev naturligvis straks døbt “Ebbes lokumslaks.”

Mit grej til orme-fiskeri er en kraftig 9 fods stang, et multi- eller fastspolehjul med 0,35 - 0,45 mm snøre. I enden af linen sætter jeg en tregangssvirvel. Fra den går omtrent 20 cm line ned til blyloddet og 60 - 100 cm line til ormekrogen. Jeg bruger ikke, som de fleste nordmænd, rødt uldgarn over krogen. Til gengæld bruger jeg et stykke rød silikoneslange på 3 - 4 cm, som monteres på linen ovenfor krogen. Om det har nogen betydning kan jeg ikke sige, men det er nu min ide, og den tror jeg på.

Fluefiskeri

Fluefiskeriet i Bjerkreim kan inddeles i tre forskellige kategorier: Fiskeri med fluestang, fiskeri med spinnestang og kastedup, og "atombombe-fiskeri".

Fluerne, vi brugte i starten, var de lokale favoritter Teal and Red, Peter Ross, og desuden Auslands Special, som var laksekongen Halvor Auslands helt egen specielle flue. Den flue, mener jeg dog halvvejs, er en efterligning af en Silver Doctor. Alene disse mønstre bundet på en helt speciel måde, hvor ingen fjer gik længere end til krogbøjningen, skulle efter sigende kunne bruges.

Jeg er selv en ivrig fluebinder, og min søn Per slægter mig på, så sortimentet af laksefluer blev dog gradvist udvidet med andre gode gamle mønstre. Vore flueæsker så mere spændende ud efter nogle sæsoner, og fangsterne blev absolut ikke mindre. I en lang periode var Black Shank vores absolutte favorit. Og det pjat med, at fjerene ikke måtte gå længere end til krogbøjningen, holdt slet ikke.

Fluefiskeriet i Optimisten er spændende. Man starter øverst i hølen med enkelt speykast, længere nede er der plads til overhåndskast, midt i svinget skal der bruges dobbelt speykast, i den bageste del benyttes igen overhåndskast. Og der skal man kaste så langt, grejet kan klare det.

Et år blev vi gjort bekendt med, at den bulgarske konsul var gæst og fiskede på nabogården. Konsulen og hans to umulige børn havde Optimisten som nærmeste høl, og jeg følte, at de næsten havde besat pladsen.

Endelig en aften jeg var gået derop, var jeg alene, det glædede mig enormt, men glæden blev kort. Da jeg var midt i hølen, ankom den bulgarske familie. Jeg troede faktisk, at de stod og nød mine efterhånden perfekte dobbelte speykast, men jeg blev hurtigt klogere. Da de havde rigget til, vadede de alle tre ud i elven 20 meter nedstrøms mig og stod således lige der, hvor min flue fiskede i den sidste del af kastet. Så tænkte jeg:

"Når de ødelægger dit fiskeri, kan du lige så godt ødelægge deres og skræmme alt væk i den nederste del af hølen."

Jeg bandt en tre tommer lang waddingtonflue i meget hidsige farver på forfanget. Så fortsatte jeg ufortrødent mit fiskeri ned mod dem, i den tro at det fastelavnsris i det mindste ville skræmme alle fisk langt væk.

Kun et kast skulle der til, før en fin fisk tog fastelavnsriset - lige ud for hvor de stod. Jeg måtte vifte dem ind på land, så jeg kunne lande min fisk. Størrelsen husker jeg ikke, men en flot blank fisk var det, og den vakte stor anerkendelse hos konsulen. Han var ikke god til hverken engelsk eller tysk, men på en blanding af begge sprog fortalte jeg ham, at det eneste som duede var store waddingtons eller rørfluer i hidsige farver. Som en gestus forærede jeg ham og hans unger de tre største rørfluer, jeg havde på mig. De blev meget glade og fiskede resten af ugen med fluerne, dog uden at fange noget.

Ovenstående beviser, at selv om man siger, at der kun kan bruges ganske bestemte fluemønstre til bestemte elve, så er intet umuligt. - Når det kommer til stykket, er der nok ikke megen forskel på, hvad en laks hugger på i Bjerkreims- elven eller i Gaula.

Jeg er flere gange blevet spurgt, hvilke fluer jeg ville vælge, hvis jeg kun måtte benytte to mønstre. - Mit svar er helt ubetinget: Heggeli og Pålsbu.

Til traditionelt fluefiskeri brugte jeg i starten en kraftig 9 fods stang, men efter jeg fik anskaffet en tohåndsstang er den min foretrukne. Ikke fordi elven er særlig stor - det er laksene heller ikke. Men jeg synes, at selv en to kilos laks er sjovere at fange på en lang tohåndsstang end på en 9 fods enhåndsstang.

Min debut med tohåndsstang var virkelig vellykket. Jeg fiskede i Ognaelven og faldt i snak med Jan Egel, som er en af de lokale storfangere.

“Hvad fa'en, har du fået dig en tohånds”, sagde han.

Han fortalte, at hvis han havde haft sådan en, ville der helt sikkert være to laks til ham hver morgen, hvis han var første mand i Husahølen og fiskede langs fjeldet. Han fortalte også, at han i et par dage havde været den første fisker ved hølen og hver gang havde fået laks langs fjeldet. Der var bare det ved det, at han fiskede med flue og kastedup. Det foregik opstrøms, så når den første

fisk var fanget, var alle andre skræmt væk. Og var der ikke gevinst i første forsøg, ja, så havde duppen skræmt alle fiskene.

Jan Engel havde fået en laks den dag og mente, at der nok også var en til ham næste dag - men der tog han fejl! Udover at udfritte ham om hans fiskemetoder havde jeg nemlig fundet ud af, at han plejede at starte sit fiskeri ved femtiden om morgenen inden der kom andre fiskere i hølen. Inden jeg kørte hjem, købte jeg derfor et nyt dagkort til elven gældende fra klokken fire næste morgen.

Tidligt næste morgen lidt før klokken fire var jeg ved Husahølen og startede mit fiskeri. Efter få kast rejste jeg en laks, som dog ikke bed på.

“Det var fandens”, tænkte jeg.

Efter at have sundet mig lidt fortsatte jeg fiskeriet og fik en fin nystegen havørred på 1,5 kilo. Jeg sad lidt og beundrede fisken. Klokken var henad fem, da Jan Egel troppede op.

“Hvad fa’en, er du her så tidligt? - og du har fået fisk, ser jeg”, udbrød han.

Jeg kunne godt se, han var lidt ærgerlig over, at det ikke var ham.

“Se nu og fortsæt nedover, for der er flere”, sagde han efter at have sundet sig lidt.

Det gjorde jeg, og minsandten om jeg ikke fik en fin laks.

Jeg husker ikke, hvad der skete resten af dagen, sandsynligvis intet, men da jeg kørte hjem, spurgte Jan Egel, om jeg kom igen i morgen? Det mente jeg ikke, jeg havde i hvert fald ikke købt kort.

Jeg sov ikke godt om natten. Klokken halv tre var jeg i bælgmørke på vej til Ogna igen. Jeg var kampklar ved tre-tiden, og mit kort fra dagen før gjaldt stadig til klokken fire. En gennemfiskning langs fjeldet gav intet resultat, men midt i anden gennemgang fik jeg en fin fisk på fluen. Fisken var helt ny og sprang mange gange. Pludselig hørte jeg i det fjerne eder og forbandelser, som ville have fået selveste Dovregubben til at rødme. Det var Jan Egel. Jeg var endnu engang kommet ham i forkøbet. Men han var til stor hjælp under fighten og gaffede i fin stil fisken, som var på fire kilo. Jeg lovede Jan Egel at sove længe de næste par dage.

Da jeg nogen tid senere besøgte Ogna, hørte jeg, at Jan Egel var taget ud at sejle samme dag, som jeg fik min fire kilos laks, og at han først ville komme hjem igen tre- fire uger efter.

Elven var faldet en del. Der stod ikke laks langs fjeldet mere, men jeg var nu meget godt tilfreds. Et dagkort og tre fine fisk blev min debut som tohånds fluefisker.

Kastedup og flue eller "vanlig dobb og flue", som nordmændene siger, er en form for fluefiskeri med spinnestang, der er meget effektiv. Metoden går i al sin enkelhed ud på at fiske med en almindelig kyststang, en kastedup eller et bobleflåd og et enormt langt forfang med en flue i enden. Med det grej kan man kaste meget langt og fiske på steder, som ikke kan nås med almindeligt fluegrej. Metoden er meget brugt i Norge, men der er også mange kystfiskere herhjemme, der praktiserer den form for fiskeri.

Nogle mener godt nok, at kasteduppen skræmmer fiskene. Men jeg har oplevet mere end en gang, at en laks tog duppen i munden og sprang meterhøjt over vandet.

Når man fisker med kastedup, er det en fordel at fiske med et langt forfang. Så er det nemlig unødvendigt at tage fluen af vandet efter hvert kast med de problemer, det kan føre med sig. En forbandet ulempe er det lange forfang dog, hvis man får fisk på, og bredden ikke er så stor, at man kan kane fisken op eller den kan nås af en hjælper. Sådan en dum oplevelse var jeg ude for et af de første år, jeg fiskede i Fotlandsfossen. Her er der stejle klippesider overalt, hvor vi fisker, og man har ingen mulighed for at gå baglæns, medmindre man er en bjergged.

Jeg havde fisket hele dagen uden et eneste nap. Da det begyndte at blive mørkt ville jeg lige prøve flue og kastedup efter havørrederne, som der var en del af. Selvfølgelig skete det utænkelige, en god laks tog fluen, og så var fanden løs! Fisken sad tilsyneladende godt, men da kasteduppen nåede topøjet, var fisken stadig seks meter ude. Jeg havde ingen mulighed for at nå den. Der var mærkværdigvis ingen tilskuere den aften, så jeg måtte klare mig selv. Fisken blev trættet meget. Da duppen var ved topøjet, tog jeg fat i den, slog bøjlen på hjulet over og satte stangen i en klipperevne. Så sad jeg der og skulle hånd-fighte fisken med fingrene og derefter forsøge at gaffe den. Det prøvede jeg adskillige gange, uden at det lykkedes. Til sidst gik det galt. Jeg havde fisken ganske nær land, men den tog endnu et udløb. Duppen satte sig fast mellem nogle sten, og linen sprang.

Men effektiv er metoden og meget brugt blandt de lokale. Jeg har også selv fanget mange laks på kastedup og flue, men netop denne fra Fotlandsfossen er et skoleeksempel på steder, hvor metoden ikke kan anvendes.

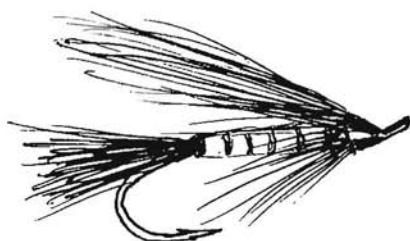
Atombombefiskeri

Metoden "atombombefiskeri" så vi første gang anvendt i Jernbanehølen ved Ognaelven. Navnet atombombefiskeri er opfundet af de lokale nordmænd.

Fiskeriet foregår med en meget lang og blød stang samt et fastspolehjul. Et bobleflåd fyldes med sand, sten eller et andet tungt materiale. Det fyldes op, så vægtfylden bliver væsentlig større end vandets. Under indspinning i strømvand vil bobleflådet alligevel gå helt oppe i overfladen. Opad linen, så langt væk som muligt fra bobleflådet, gerne fire-fem meter, bindes to fluer i en løkke. Så er man klar. Kastet kræver tre til syv meter bagland uden store forhindringer, fordi flådet ligger på jorden ved kastets begyndelse. Fluerne, som sidder langt opad linen, må ikke hænge i grene eller græs. Det lyder nemt, men er svært, for fluerne har en vis evne til at fange stangtoppen, og så knækker linen, mens bobleflådet med lynets hast forsvinder i det fjerne.

Den form for fiskeri er meget generende for andre fiskere, fordi man kan opnå kolossale kastelængder, helt op til 100 meter. I Oгна er næsten alle alligevel gået over til metoden, og når bare man kaster parallelt med hinanden, fungerer det udmærket. Jan Egel, en af storfangerne, var længe om at gå over til metoden. Men da flere andre lokale pludselig fangede mere end ham, måtte også han overgive sig. Nu fanger han igen de fleste laks i Oгна. Jeg har selv ombygget en gammel Tjøsheim 12 fods fluestang til formålet, og kan nu nå fiskepladser, som ellers lå langt uden for rækkevidde. Også jeg har fået laks på metoden, men bruger den kun ganske få steder.

Et sted, hvor jeg altid medbringer grejet, er i Optimisten. Er man alene i hølen udvides ens fiskemuligheder væsentligt, for så kan man nå over i nogle ellers utilgængelige strømrrender på modsat side. Det er blevet til flere fisk derovrefra. Fisk, som ville være umulige at få på almindeligt fluegrej. Hånden på hjertet må jeg dog indrømme, at et ukendt og ikke helt ubetydeligt antal bobleflåd er havnet langt inde i nabokommunen grundet en sprængt line.

Blinkfiskeri

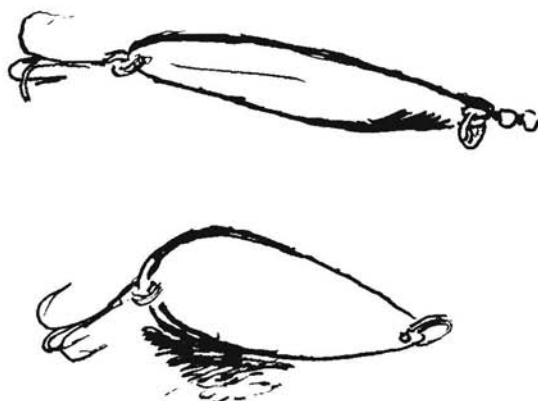
Da vi første gang kom til Bjerkreim, havde vi flere kilo blink med. Jeg havde året før fisket i Gaula, der brugte vi kun blink. Men godmorgen min gamle ven! Jeg blev belært om noget helt andet, da jeg begyndte at spørge de lokale fiskere ved Bjerkreim til råds. Blink, sagde de, var den sikreste måde at skræmme alle laksene væk på, og ville jeg endelig forsøge mig med blink, måtte jeg vente, til vi fik regn og flom i elven. For øvrigt var der kun et specielt blink, der kunne bruges, det var et 16 grams sølv/kobber Salmon fra ABU. Sådan et havde jeg dog ikke i samlingen, som udelukkende bestod af blink fra Flemmings Fiskegrej.

Selvfølgelig fiskede vi lidt med blink, men efterhånden begyndte vi at tro på nordmændene, for det var minimalt, hvad vi fangede.

Det var Per og hans norske kammerat John Kåre, som først fik hul på bylden. De to var ved elven 18 timer i døgnet, og for at få lidt afveksling i fiskeriet begyndte de at bruge blink.

To på én cykel vendte de en dag tilbage fra Fjermedalshølen med tre fine fisk. Dem havde de fanget på opstrøms blinkfiskeri med Flemmings nye lakseblink Salmo. De havde ved et tilfælde opfundet et helt specielt opstrøms blinkfiskeri, som virkede perfekt ved en ganske bestemt og rimeligt høj vandstand.

Det blev startskuddet til mere blinkfiskeri, og pludselig fangede vi alle laks på mange forskellige slags blink.

Flemming Birch og fru Inger var et år kommet på besøg for at fiske hos os. Deres sæson i Gaula var forlængst slut, men de mente, at de trængte til lidt mere laksefiskeri det år. Den weekend, de ankom, var der Laksefestival i Bjerkreim. Det er en stor fiskekonkurrence, hvor der bliver solgt ti gange så mange kort til elven, som der er fiskepladser. Vi købte deltagerkort og fik ved lodtrækning tildelt et stykke fiskevand, som normalt er privat. Jeg havde derfor ikke meget kendskab til strækningen, men vi kløede frisk og frejdigt på.

Jeg så straks et par fine høler, som jeg fandt ideelle til ormefiskeri. Men Flemming stillede sig i et lille stryg og fiskede med en 32 grams Filur. Jeg nænnede ikke at fortælle ham, at han var helt på afveje, og at det kun var på små blink, man kunne fange laks. Hvorfor skulle jeg også det? - det var jo højst sandsynligt, at han skræmte en masse fisk op til mig.

Pludselig så jeg Flemming stå med spændt stang og lidt efter med en fin laks i hånden. Da jeg gik ned for at lykønske, sagde han:

“Jeg vidste de store blink i kobber var gode, for vi fik mange laks i Gaula netop på dem. Du må hellere få nogle stykker.”

“Mange tak”, sagde jeg og puttede tre, fire stykker i lommen - hvorefter jeg fortsatte med orm.

Og selvfølgelig! - Lidt efter fik Flemming endnu en fin laks. Han fik for øvrigt også en kæmpepokal for næststørste fisk i konkurrencen og én for næstflest fisk. Efter den tid fiskede vi med blink, når det passede os - og med de blink, der passede os.

En morgen, hvor der var perfekt vandstand, “stjal” jeg min egen bil, før Per vågnede, og kørte til Fjermedalshølen. Det var en sjælden fin morgen med sol og næsten skyfri himmel.

Jeg havde flere gange før fanget fisk på Per og John Kåres selvopfundne opstrøms blinkfiskeri - endda ikke så få.

Efter få kast fik jeg et godt hug. Da jeg var helt alene, gik jeg med spændt stang langt oppe på elvskrånningen, der kunne jeg se fisken under fighten. Jeg havde polaroid-solbriller på og så alle de krumspring, laksen lavede. Det var en stor oplevelse. Neden for mig var der en ganske fin, lille sandbanke, hvor fisken kunne landes. Alt gik godt, fisken blev strandet på sandbanken.

Laksen vejede 2,7 kilo. Jeg sad længe og nød synet af den. Jeg var egentlig indstillet på at køre hjem til morgenkaffen, men besluttede mig til at gøre et nyt forsøg.

Der blev igen hug og fast fisk. Jeg stillede mig op på min udsigtsplads og fightede laksen. Men gud hvor var den genstridig! Jeg halede og trak, men kunne dårligt flytte fisken op i hølen.

“Det var dog fandens”, tænkte jeg.

Fisken var kroget helt korrekt i munden, kunne jeg se. Hvorfor var den dog så sej og stærk? Til sidst blev laksen alligevel landet på samme lille sandbanke, som den første. Men da jeg gik ned og tog den i halen, fik jeg et mindre chok - for fisken var meget større end den første. I vandet havde jeg ikke bemærket det. Det var faktisk min helt klare overbevisning at begge fisk var af samme størrelse. Men vægten viste 4,3 kilo, og jeg havde bare behandlet den som en 2 kilos. Efter højst ti kast og med syv kilo laks på land kørte jeg hjem til morgenkaffen. Blinket jeg brugte var et 20 grams Salmo i sølv/kobber. Det blink laver Flemming desværre ikke mere.

Skønt det var mit favoritblink, skulle Per alligevel bevise, at farverne ikke betyder så meget.

En morgen var Per kørt tidligt nedover elven, mens jeg gik hjemme i Øvre- og Optimisthølen.

Da Per kom tilbage, var jeg var i fuld gang med at drikke morgenkaffe sammen med Kirsten efter et resultatløst morgenfiskeri. Per kørte bilen hen, hvor den plejede at holde, men satte den så i bakgear og kørte om til galgen og vægten, hvor alle vore fisk blev afleveret og vejete. Helt om til galgen!

“Hold da kæft, mor!”, sagde jeg, “han har vistnok fået en megastor laks, hvorfor ellers denne paradekørsel?”

Per strålede som en sol, da han steg ud af bilen. På Kirstens spørgsmål om, hvor stor den var, sagde han:

“Ikke særlig stor - men jeg har fem.”

Per var startet i Nedrehølen og fik der en laks på en 20 grams grøn Salmo. Derefter havde han som første fisker taget fisk i Fabrikshølen, Telefonboksen, Fjermedal og på Vinningland. En sådan morgen drømmer vi alle om. Det sjove ved Pers turné nedover elven var, at han tog den første fisk på en grøn Salmo. Derefter skiftede han blink, og fik de følgende laks på gul, rød, blå og pink Salmo - alle på 20 gram.

Flemming havde samme år lanceret blinket i et utal af farver. Vi var testfiskere for ham, men som Per sagde:

“Hvad betyder farven dog?”

Per med fem laks taget på 20 gram Salmo i fem forskellige farver

I Fotlandsfossen blev der før hen kun praktiseret ormefiskeri. Men den yngre generation, som har overtaget fiskedage efter deres forældre, bruger både blink og flue - og fanger laks.

Per og jeg havde fiskeretten en søndag i 1993. Vandstanden var perfekt, masser af nystegne fisk, og som noget helt usædvanligt var vejret fint med højt solskin.

Vi havde begge fisk hængende i galgen, da Per begyndte at fiske med et 32 grams ambulancerødt Salmoblink øverst i fossen. Ud af øjenkrogen så jeg pludselig, Per give et mega tilslag. Stangen stod som en osthøvl.

Om jeg har stået og holdt øje med knægten, eller mit synsfelt er meget vidtrækkende, tør jeg ikke sige, men jeg så i hvert fald, Per stå med en virkelig fin fisk helt oppe i den stride strøm.

På modsat side stod en anden fisker. Vi kaldte ham "Generalen", for han var altid iført en komplet kampuniform med kasket og det hele. Også han havde bemærket, at der skete noget hos Per og stoppede straks sit fiskeri. "Generalen" fandt en behagelig sten at sidde på og vinkede med et smil til os. Tilsyneladende glædede han sig på vore vegne og så frem til at overvære en laksefight fra første parket.

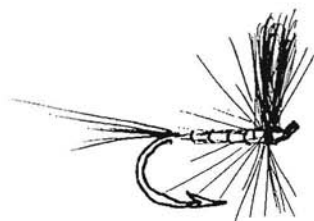
Per og jeg havde set fisken og konstateret, at vort ellers rigeligt store fangstnet nok var for lille. Så mens fighten var i fuld gang, fik jeg løsnet Pers fangstkrog, som han havde på ryggen af sin fiskevest. Vi udså på et tidligt tidspunkt en plads, hvor fisken kunne landes. Men pludselig så Per, at fisken var kroget helt optimalt med alle tre kroge godt forankret i kæbesaksen.

"Læg bare den gafkrog, fatter", sagde han - "og tag kameraet i min ryglomme. Jeg ta'r den i halen, og så kan du ligeså godt forsøge dig som fotograf."

Da jeg havde lagt fangstkrogen fra mig og fået fisket hans kamera frem, fik jeg en lyninstruktion i brugen. Samtidig rejste "Generalen" sig op og rystede på hovedet. Måske mente han, at danskerne havde fået solstik.

Per landede laksen i fin stil, og jeg fik en lang serie billeder, hvoraf de første var helt perfekte. Jeg skulle trykke på en knap, hvorved kameraets motor blev aktiveret, men fik ikke slukket igen. Så da jeg lagde apparatet for at lykønske Per, tog det 12-14 billeder af en skyfri himmel.

Fisken vejede 7,4 kilo.

Fotlandsfossen

Som mange andre norske lakseelver har Bjerkreimselven en stor fos, der kan hindre opgangen af laks i perioder, fordi der enten er for meget eller for lidt vand.

Fotlandsfossen ligger omkring to kilometer fra havet. Elven stiger her 12 meter på en strækning af bare 80 meter. Laksene er ikke på nogen måde i stand til at forcere faldene. En menneskeskabt laksetrappe har der været på stedet helt tilbage fra det 15. århundrede. Dengang blev den ikke kun bygget for at hjælpe laksene op ad elven, men i høj grad også for at fange dem. En del laks blev dog sluppet igennem, så de kunne fortsætte bryllupsrejsen til de fine gydepladser. Grenen, man sad på, skulle jo ikke gerne saves over.

Ejerforholdene i Fotlandsfossen var fordelt på fire små gårde, og indtægterne fra laksefiskeriet var en væsentlig del af gårdenes eksistensgrundlag.

Fiskeretten var dengang som nu delt op på den måde, at de enkelte gårde på bestemte dage havde fiskeretten i hele fossen. Og alle fangstmetoder var tilladt dengang.

Helt oppe under de øverste, højeste fald, som er helt umulige at forcere for fiskene, var der frem til 1800-tallet udspændt et net. Nettet gik hele vejen over fossen, og i fjeldet var der monteret en planke, som man kunne gå på langs nettet.

Nettet var bundet op i nogle krogede trækæppe. Kæppene havde man fremstillet ved at spænde træerne nedad mod jorden, mens de voksede. Nettet hang vandret halvanden meter over den brusende vandoverflade.

Når laksene forsøgte at forcere faldene, havnede de i det udspændte net. Så var det bare at gå ud på planken og hente de sprællende laks ind med en gaf. Man var ret kræsne, hvad angik størrelsen på laksene. Garnmaskerne var så store, at alle fisk under to kilo gik igennem. De små fisk fik lov at beholde livet. Om det er på den måde, man laver en almindelig lakseelv om til en smålakseelv, skal jeg lade være usagt - men jeg har min mening om det.

De første fald, laksene møder i fossen, udgør ikke nogen særlig hindring. Efter de fald kan laksene hvile i Spinnerihølen. Hølen har altid været et yndet mål for især lystfiskerturister. Her er der nemlig altid springende laks at se, og fra

en udsigtsklippe kan man se laksene i den bageste del af hølen. Der kan ofte stå flere hundrede stykker.

Fra Spinnerihølen kan laksene benytte den nye laksetrappe, som blev bygget i 1976. Her kan man gå langs fisketrappen og se laksene i de forskellige kamre.

Ovenfor Spinnerihølen får laksene store problemer. Her blev der, indtil den nye fisketrappe blev taget i brug, udøvet et meget specielt netfiskeri. Et fiskeri, jeg har haft lejlighed til at overvære - udført af ejerne af de to Fotlandsgårde. Det gik i al sin enkelthed ud på, at man med livet som indsats kravlede ud på klipperne midt i elven. På det strideste strømsted, i et ganske lille hul mellem klippeblokkene, hvor der altid kun var helt ugenomsigtigt hvidt skummende vand, fiskede man med et stort fangstnet monteret på et fem meter langt skaft.

Når strømmen kørte rundt på en ganske bestemt måde, stak fiskerne deres net ned i det fire meter dybe hul. Et hul som var under to kvadratmeter. I hullet drejede de skaftet på fangstnettet en hel omgang, mens strømmen førte det rundt i hullet.

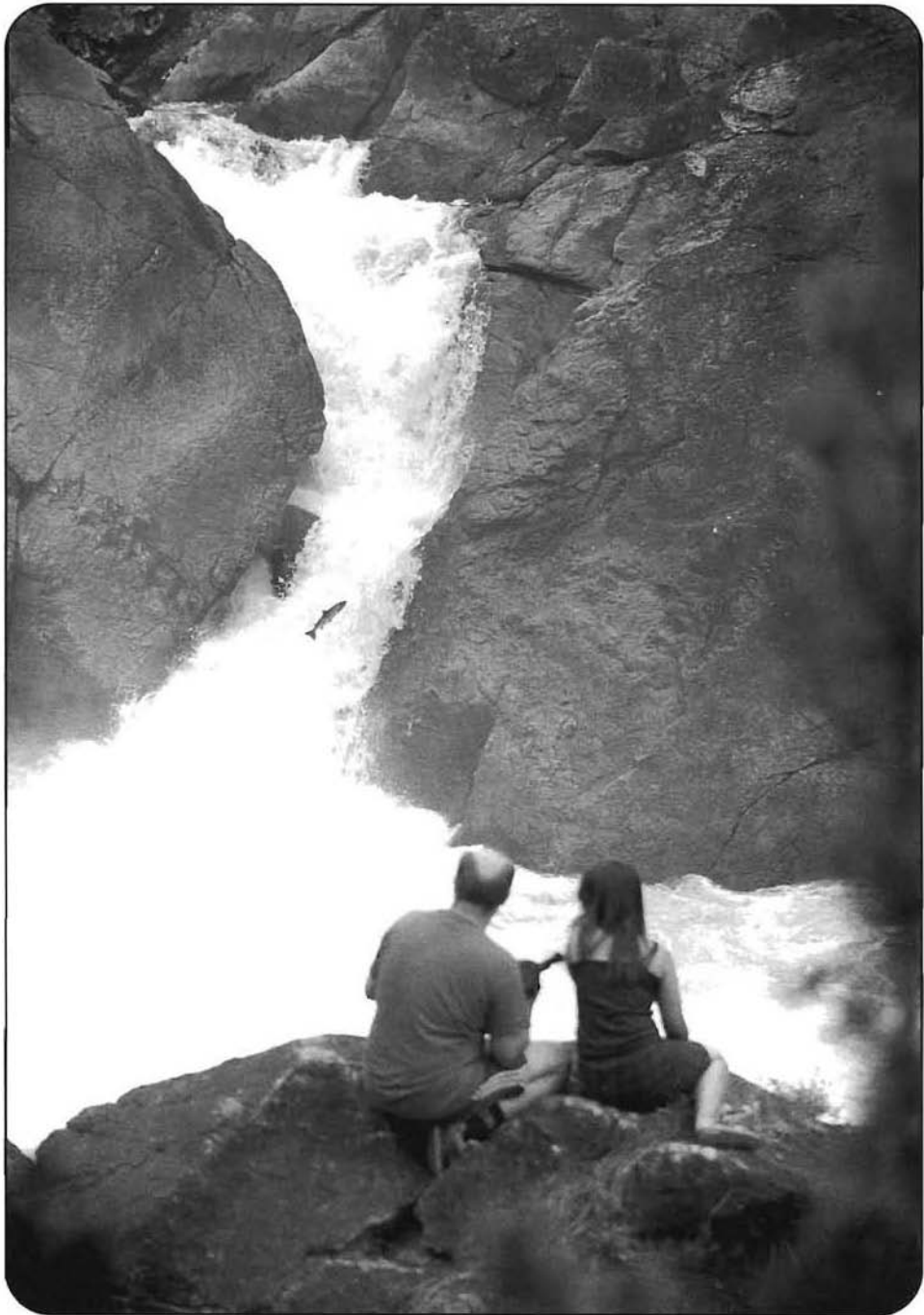
Når de mærkede, at der var fisk, trak de hurtigt op. Jeg har set op til tre laks i nettet på en gang. Efter nogle minutter gentog de kunststykket. Da var der allerede nye fisk i hullet.

Det fiskeri er gået i arv fra far til søn i mange generationer. Alle vidste de, hvornår vandstanden passede, så det var ulejligheden værd at fiske.

Lidt længere oppe i fossen findes den gamle laksetrappe. Der foregik fiskeriet på den måde, at man i det døgn, man havde fiskeret, nedsænkede en rist øverst i trappen. Så kunne laksene ikke komme videre. Inden det blev mørkt, lukkede man af for vandet til trappen. Derefter kunne man gå hele vejen op i trappen og samle de laks op, som havde valgt netop denne skæbnesvangre dag til at fortsætte bryllupsrejsen.

Heldigvis var to parter af fiskerettighederne solgt fra gårdene til pengestærke konsortier. De dyrkede ikke andet end almindeligt stangfiskeri i Spinnerihølen. Ellers var det muligvis lykkedes at udrydde hele laksestammen i Bjerkreimselven.

Som en rød tråd gennem elvens historie går utallige stridigheder mellem rettighedshaverne i Fotlandsfossen og bønderne længere oppe ad elven. Allerede i 1500-tallet blev en gruppe af sidstnævnte beskyldt for at have brændt sten i fossen. De havde lavet et bål omkring nogle store sten, der ikke kunne flyttes med håndkraft. Så flækkede stenene, og laksenes kunne sikres opgang forbi de forskellige fangstfælder. Dengang som nu øvede man selvtægt, så bønderne ødelage de udspændte net ved flere lejligheder.

Fotlandsfossen er et yndet turistmål, hvor der er stor mulighed for at se springende laks

I 1666 blev 30 Bjerkreimsbønder dømt til at købe gårdene på Fotland for samme pris, som ejerne havde betalt, dersom de ikke dækkede den skade, de havde forvoldt mod gårdenes fangstindretninger. I tillæg skulle de også betale sagsomkostningerne, som beløb sig til 50 rigsdaler.

Da den nye laksetrappe stod færdig i 1976, faldt gårdernes kommercielle fiskerettigheder i fossen bort. Der blev udbetalt erstatninger til de to Fotandsgårde, som benyttede rettighederne til det sidste.

I dag drives der kun stangfiskeri i Spinnerihølen. Det er næsten umuligt for almindelige lystfiskere at komme til. Halvdelen af tiden er hølen udlejet til konsortier af pengestærke skibsredere og deres forretningsforbindelser. De dage, som tilhører Fotlandsgårdene, bruger gårdene for en stor del selv. De resterende dage er lejet ud til de samme mennesker år efter år. Det siges, at en lystfisker skal dø, før en ny får chancen. Når det sker, står der i de allerfleste tilfælde en søn eller datter parat til at overtage.

Jeg tilhører de heldige, som har to fiskedage om året i Spinnerihølen. Men i den tid, vi har fisket der, har vi aldrig oplevet det helt store sus. Vi er aldrig kommet hjem uden fisk, men når man hører, at andre skal bruge trillebør til at fragte fiskene hjem - ja, så har vi noget tilgode.

Blanklaks fra Fotlandsfossen

Per og John Kåre

Første år vi fiskede i Bjerkreim, var min søn Per otte år, men absolut ingen novice og ligeså bidt af en gal lystfisker, som jeg. På Gjedrem gik en jævnaldrende norsk gut rundt i samme tilstand som Per. De to drenge fandt hurtigt sammen i et nært venskab, der holder den dag i dag. Kåre, som han til daglig bliver kaldt, havde et stort lokalkendskab til elven, og endnu den dag i dag får vi nyttige råd og tips af ham. Uanset hvor tørt det er, mangler vi aldrig orm til vort fiskeri, og det kan vi takke Kåre for. Stedet, vi finder ormene, er en af Norges bedst bevarede hemmeligheder. Røbede jeg stedet i denne bog, blev jeg nok meget upopulær.

Hvad Per og Kåre har bedrevet gennem årene er ikke småting. Der er ganske mange fornøjelige episoder at berette om dem.

Kåres første fluefangede laks viser, hvor gæv denne norske gut i virkeligheden er. Det var en varm solskinsdag, ikke en sky på himlen. Jeg havde ikke i sinde at begynde mit eget fiskeri før ud på aftenen, men Per og Kåre var i fuld gang med gensidig oplæring i fluefiskeri. Det var noget af et syn at se de to. I bagende sol stod begge i korte bukser og med bar overkrop langt ude i vandet øverst i Øvrehølen. De havde begge gummistøvler på, men stod i vand til knæene. Jeg tror, det med støvlerne var for at ligne mig, når jeg var iført skridtstøvler. De råbte og skreg, havde det gevaldig hyggeligt, og deres kastelængder nåede efterhånden ud på næsten 10 meter. Pludselig blev deres råb højere, jeg måtte lige kigge ned til dem. Der stod Kåre med bøjet stang. Kåres første stang var en 12 fods Tjøstheim teleskopstang, der anvendt som tohånds fluestang såmænd fungerede ganske fint. Da jeg nåede derved med min fangstkrog, stod Per og fichtede fisken, og Kåre sagde, at det nok skulle blive min tur også. Hvilken gestus. Jeg tror ikke, der er mange af hans slags. Jeg holdt mig dog til fangstkrogen, mens de to knægte skiftedes til at fichte fisken. Til sidst fik vi fisken på land uden de store problemer, og gæt om der var to drenge, som var stolte.

“Vi har fanget en laks i dag”, sagde de til alle, de mødte.

Per og John Kåre

Første år vi fiskede i Bjerkreim, var min søn Per otte år, men absolut ingen novice og ligeså bidt af en gal lystfisker, som jeg. På Gjedrem gik en jævnaldrende norsk gut rundt i samme tilstand som Per. De to drenge fandt hurtigt sammen i et nært venskab, der holder den dag i dag. Kåre, som han til daglig bliver kaldt, havde et stort lokalkendskab til elven, og endnu den dag i dag får vi nyttige råd og tips af ham. Uanset hvor tørt det er, mangler vi aldrig orm til vort fiskeri, og det kan vi takke Kåre for. Stedet, vi finder ormene, er en af Norges bedst bevarede hemmeligheder. Røbede jeg stedet i denne bog, blev jeg nok meget upopulær.

Hvad Per og Kåre har bedrevet gennem årene er ikke småting. Der er ganske mange fornøjelige episoder at berette om dem.

Kåres første fluefangede laks viser, hvor gæv denne norske gut i virkeligheden er. Det var en varm solskinsdag, ikke en sky på himlen. Jeg havde ikke i sinde at begynde mit eget fiskeri før ud på aftenen, men Per og Kåre var i fuld gang med gensidig oplæring i fluefiskeri. Det var noget af et syn at se de to. I bagende sol stod begge i korte bukser og med bar overkrop langt ude i vandet øverst i Øvrehølen. De havde begge gummistøvler på, men stod i vand til knæene. Jeg tror, det med støvlerne var for at ligne mig, når jeg var iført skridtstøvler. De råbte og skreg, havde det gevaldig hyggeligt, og deres kastelængder nåede efterhånden ud på næsten 10 meter. Pludselig blev deres råb højere, jeg måtte lige kigge ned til dem. Der stod Kåre med bøjet stang. Kåres første stang var en 12 fods Tjøstheim teleskopstang, der anvendt som tohånds fluestang såmænd fungerede ganske fint. Da jeg nåede derned med min fangstkrog, stod Per og fichtede fisken, og Kåre sagde, at det nok skulle blive min tur også. Hvilken gestus. Jeg tror ikke, der er mange af hans slags. Jeg holdt mig dog til fangstkrogen, mens de to knægte skiftedes til at fichte fisken. Til sidst fik vi fisken på land uden de store problemer, og gæt om der var to drenge, som var stolte.

“Vi har fanget en laks i dag”, sagde de til alle, de mødte.

De to fisker som sagt fra tidlig morgen til langt ud på aftenen, og det er ikke få laks, de har fanget gennem årene. Et af deres kunststykker startede, da de engang i strålende solskinsvejr på Europavej 39-broen stod og spejdede ned i vandet. Det havde jeg også gjort mange gange, men selv om jeg havde polariserede solbriller, var det aldrig lykkedes mig at få øje på nogen fisk. De to så flere, og fælles for dem alle var, at de passerede stryget i samme strømrende.

Et ormeprojekt blev sænket ned i strømrenden, og sandelig om ikke en laks kom og slugte ormen. At stå seks meter over vandet og fighte laks på en bro ved en af Norges mest trafikerede hovedveje voldte ikke de to drenge store problemer. Endnu engang vendte de, to på en cykel, hjem i triumf med en laks hængende på styret.

Et år havde Per tre af sine danske kammerater med til Bjerkreim. Vi havde aftalt med Wilhelm, at et gammelt ishuse på campingpladsen blev indrettet til "ungdomsbolig", og Kåre flyttede helt naturligt ind hos gutterne. I den periode var der lav vandstand, og fangsterne var små. Per, Kåre og de andre gutter fik nok laks - men kun få stykker. Dog kunne tiden fordrives med andet end laksefiskeri. En aften og nat tog de for eksempel på ålefiskeri - med mere. Tidlig næste morgen vendte de hjem med rigelig ål til et ordentligt ålegilde. De havde således haft et supergodt ålefiskeri. Hvad "med mere" dækker over, ved jeg ikke, men de sov meget, meget længe næste dag.

Før de vågnede, var Kurt og Palle Haurbæk kommet op til os, et af deres store ønsker var at holde krabbekalas.

Vi har lært at tilberede og spise krabber af nordmændene. De fleste uindviede danskere ville nok sige pænt nej tak, men Pers gutter var med på ideen. Kåre havde mulighed for at låne en båd, så de kunne sejle ud på klippeskærene rundt Eigerøye og samle krabber.

Krabbekalassen blev straks vedtaget, det ville jo være en ypperlig forret til ålene, og gutterne drog af sted over middag.

Kirsten havde sagt, at ålene var klar klokken otte, og det havde krabbefiskerne bare at rette sig efter.

Drengene fik under Kåres kyndige ledelse snart rigeligt med krabber, og brugte den sidste time til at fange lyr, sej og makreller til vore værtsfolk. Det hele gik planmæssigt. De blev enige om at slutte og tage hjem, så tidsplanen kunne holde. De foretog en hurtig oprydning på klippeskæret. Et par

plasticposer, der var i overskud, blev med en sten druknet i et vandhul med gammelt grønt og sikkert giftigt vand.

"Hvor er posen med min pung?", sagde Flemming pludselig, da de skulle ned til båden.

Jesper stod og så mærkelig ud.

"Lå din pung i en plasticpose?"

Det kunne Flemming kun svare ja til. Alle vidste nu, hvor Flemmings pung var, og at det var en ret alvorlig sag at få den igen.

Pungen befandt sig i et vandhul på to gange tre meter af ukendt dybde. Efter at have rodet lidt i hullet med en lang kæp uden resultat, begyndte alle mand at tømme hullet for vand.

Et hul på to gange tre meter af ukendt dybde kan meget nemt indeholde flere tusind liter vand. Med en plasticpose som øse var det en langvarig affære at tømme hullet.

Efter en time var 30 000 tusinde liter vand hældt i havet. Posen med Flemmings pung blev fundet, og så gik det hjemad til Kirsten og de stegte ål. Vi andre - især Kirsten - havde ventet med længsel. Men ålene var stadig varme, og vi fik en hyggelig aften alle sammen.

Krabbekalas i hytten

Per, John Kåre, Ole, Ebbe og Jens efter en fiskedag

Gennem årene har Kåre boet mange steder. Som dreng boede han hos sine forældre i Bjerkreim. Senere da han blev gift med Tove, flyttede han til Stavanger.

Kåre havde som regel lagt en uge af sin ferie, så han kunne være sammen med os. Da vores datter på det tidspunkt havde andre interesser end laksefiskeri og ikke gad tage med os på ferie, var der en ledig seng i børneværelset. Derfor var det helt naturligt, at Kåre flyttede ind hos Per i en uge.

Siden flyttede Kåre og hans familie til Hauge i Dalane for til sidst at slå sig ned i Tengs, hvor de bor i dag.

Mens Kåre boede i Hauge i Dalane, fiskede han og Per havørred i den nærliggende elv Sokna, som løb næsten lige udenfor deres dør. Især natfiskeri efter havørred blev deres speciale. En god nats fluefiskeri kunne godt give hver fisker fire til seks havørreder fra et halvt til halvandet kilo. Men der var også laks i Sokna. Der har fiskeriet de senere år taget et gevaldigt opsving. Vandmiljøet er nemlig blevet meget bedre, fordi hele vandsystemet er blevet kalket.

En to dagstur på et 24 timers døgnkort, med både natfiskeri efter havørred og laksefiskeri om dagen, gav Per hans livs oplevelse.

Fire havørreder og 19,6 kilo laks blev det til. Per startede med en laks på 7,2 kilo, som han fik sent om aftenen på et 12 grams Salmo blink og 0,28 mm line. Han var egentlig ikke så opstemt af denne fisk, og han og Kåre snuppede en lur. Et par timer efter ringede vækkeuret. Efter et kort taktikmøde valgte Kåre at blive hjemme ved kone og børn. Per gik til elven alene.

Til morgenfiskeriet havde Per skiftet line til 0,32 mm, men brugte stadig samme blink. Efter få minutters fiskeri var der hug, og det var et hug, der ville noget. Per er en ung, kraftig og meget stærk mand, dog tog det en times fight, før han fik sit livs fisk på land. Den vejede 12,4 kg. Kampen med laksen havde i den grad tæret på Pers kræfter, at han kunne ikke bære fisken op til bilen, men måtte slæbte den.

Næsten alle danskerne var samlet på pladsen, da Per kom hjem. Vi var spændte på hans fangst.

Først lagde Per fire havørreder i græsset bag bilen og derefter laksen på 7,2 kg. Vi var målløse. Mor Kirsten hentede straks min whiskyflaske og 10-12 glas, for det skulle fejres med maner.

Da vi havde hygget os en stund og drukket, hvad der var i glassene, sagde Per pludselig, at der vistnok skulle være en til. Han gik hen til bilen for at se efter, men kun de færreste med undtagelse af mig så smilet på hans læbe.

“Ja, der er en mere!”, råbte han.

Alle forventede, at det var en lille ubetydelig havørred, han havde glemt. Der gik et gys igennem os, da han halede en laks på 12,4 kilo frem.

Og så var min flaske tom.

Skuffelser og tabte fisk

Tre, fire ugers fiskeri hvert år i over 25 år giver naturligvis sejre men også skuffelser. De to største fisk, jeg har haft kontakt med, har jeg da også mistet. En aften stod jeg i Øvrehølen og fiskede med flue. Jeg krogede en virkelig stor fisk helt oppe i indløbet af hølen. Efter lidt tovtrækkeri tog den et hårdt udløb nedover hølen, så vendte den om, kom tilbage med fuld fart og stillede sig på samme plads, hvor jeg havde kroget den. Det var med en vis ængstelse, jeg spolede den druknede line og en hel del bagline op på hjulet. Men linen blev igen stram, og jeg havde fisken lige der, hvor den bed på. Jeg så fisken og blev helt forskrækket over størrelsen. Fisken var absolut ikke træt, men tog samme rundtur en gang til. Denne gang bremsede jeg lidt hårdere. Atter kom fisken op til mig, og jeg fik linen på hjulet igen. Men tredje gang den foretog samme manøvre gik det galt. Jeg havde hånden på spolekanten og bremsede alt det jeg turde, men måtte til sidst slippe hjulet og fik overløb. Jeg løb nedstrøms efter fisken, men den var hurtigere og stærkere i vandet, end jeg var mellem stenene oppe på land. Mit 0,35 mm. forfang sprang. Da jeg fortalte Wilhelm om oplevelsen, blev han sur.

“Jeg har jo sagt, at 0,35 mm. forfang er for tyndt, når du endelig får fat i en af de store.”

Han var virkelig sur og ærgerlig. Den dag i dag minder han mig om episoden.

Min anden store fisk mistede jeg under omstændigheder, som jeg ikke selv var herre over. Men derfor var ærgrelsen ikke mindre.

Det havde regnet i flere dage, sådan rigtig norsk regn, og elven var steget næsten to meter. Vi havde ikke fået fisk, mens elven steg. Men en morgen var der atter blå himmel og sol. Vandet stod langt ind over markerne, og de steder vi normalt stod og fiskede, var nu de steder fisken stod.

Jeg var alene i Øvrehølen. Denne dag var der intet at udsætte på mit grej: en gammel stiv ABU Atlantic stang, et multihjul med 0,45 mm. line og et 32 grams Salmo blink. Jeg stod på Stengærddet lidt oppe i hølen og kastede ned mod stryget. Efter flere resultatløse kast sad blinket fast - meget fast. Men der hvor jeg troede blinket sad i en sten, kom der pludselig en laksehale ud af vandet. Den største jeg havde set i Bjerkreimselven nogensinde. Jeg var låst fast, hvor

jeg stod. At "gå fisken op" i hølen var helt udelukket. Fisken havde den stærke strøm på sin side.

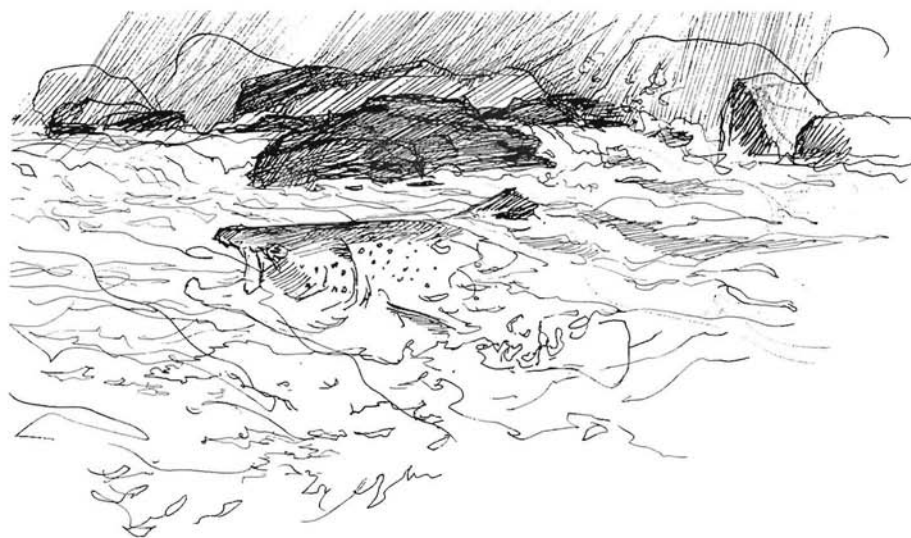
Jeg stod med spændt stang, alt hvad grejet kunne holde, og kunne intet gøre. At overgive sig og lade fisken gå i stryget, var jeg ikke indstillet på, det blev dog snart en nødvendighed. Ud af øjenkrogen havde jeg set, at Kurt Haurbæk var gået på toilettet. Jeg råbte, så højt jeg kunne. Kurt dukkede frem i døren i fuld gang med at knappe bukserne.

"Hent Palle!", råbte jeg - "og sig, at han skal tage Waders med."

Jeg vidste godt, at waders muligvis ikke var nok. En ting var helt sikkert, en af os - eller begge to - skulle i vandet, og dybden var mindst ligeså stor som højden på et par waders. Palle kom lidt efter løbende ned af skråningen i fuld fart med sine waders i hånden. Hvordan han bar sig ad, ved jeg ikke, men han blev faktisk iført sine waders i fuldt løb ned ad en meget stejl skrænt.

"Nej, tag dem af igen", sagde jeg - "og hold lige stangen, men rør ikke bremsen på hjulet, bare lad laksen gå, hvis den vil!"

Så tog jeg waders på, kravlede ned af stengærdet og stod i vand til ti centimeter over buksekanten. Jeg begyndte at gå nedstrøms for at komme ned på nogle større sten, hvor jeg kunne få et bedre overblik over situationen. Mens jeg gik dybt koncentreret, så jeg ud af øjenkrogen, at Palle gik ved siden af mig iført bermudashorts. Jeg faldt - Palle faldt og var helt under vand, men ved fælles hjælp kom vi op på den sten, jeg havde udset mig. Stenen var rigtigt valgt, for fem, seks meter nedenfor hang fisken i en strid strømmende, og sikken en fisk!

Hvad værre var, linen gik omkring en stor sten, som vi under ingen omstændigheder kunne komme i nærheden af. At trække fisken op mod os var en umulighed. Kirsten, Åse, Ole og Hansi var nu kommet ned som tilskuere. Vort næste skaktræk var at fire fisken nedstrøms i den stride strømmende og håbe på, at Ole kunne nå ud til den med en gaffkrog.

Ole gik så langt ud i vandet, som han turde. Fangstkrogen holdt han i sin ene hånd, hans kone Åse i den anden. Åse holdt Kurt i den ene hånd, og Kurt havde fat i et træ med den anden. Alt endte ulykkeligt. Under nedfiringen af laksen blev linen raspet over af en sten. Ole måtte se den store laks drive forbi ham langt uden for rækkevidde. Selvfølgelig var jeg meget ærgerlig, men på min vadedtur ind til bredden kom jeg alligevel til at grine højt. Hansi, som havde været passiv tilskuer under fighten, stod med en stegepande med bacon og to spejlæg i hånden. Han var i færd med at lave sin morgenmad, da Kurt alarmerede de andre oppe på pladsen. Og for at hans morgencomplet ikke skulle brænde på, havde han taget panden i hånden, da han løb ned til elven.

En tredje mistet fisk mindes jeg også med et smil på læben. Jeg fiskede i Nedrehølen med flue og bobleflåd, da jeg krogede en fin laks på to, tre kilo. I Nedrehølen er der en fin sandbanke, man kan fiske fra. Der havde jeg besluttet at lande fisken, skønt det betød, at jeg måtte gå tyve meter opstrøms med den. Men når man er alene og har et seks meter forfang fra bobleflåddet op til fluen, kan det som sagt give problemer. Disse problemer ville imidlertid være løst, hvis jeg gik ud på sandbanken. Alt gik godt. Jeg fik strandet min fisk. En meter oppe på land lå den, da fluen faldt ud af kæften. Men fisken var jo i

sikkerhed - troede jeg. Den lå med hovedet ind mod mig. Jeg lagde stangen og gik roligt hen mod fisken for at tage den i halen. Da gjorde den pludselig et uforklarligt hop, vendte sig i luften, og landede langt ude i vandet med et ordentligt plask. Derfra svømmede den på mindre end fire sekunder, som en raket med næsten hele ryggen over vandet 70 meter over mod Risholmen. Risholmen er en lille ø, som ligger nederst i Nedrehølen. Det var ikke det, at laksen kunne hoppe i vandet, der var mest imponerende. Nej det var de mange meter den svømmede i raketfart, i en linie så lige henover hølen, at jeg vil garantere for, at en murer ikke ville være i stand til at spænde sin murersnor så ret.

Selvfølgelig er det aldrig morsomt at miste en fisk, men det mest ærgerlige er nu nok, når det er ens egen skyld.

Mange har prøvet at springe en line eller et forfang, græmmes helt sikkert ved det.

Når en knude går op, er det en utilgivelig fejl fra fiskerens side. En af mine gode fiskekammerater var udsat for det to gange på samme dag.

Det er nogle år siden. Det var dengang, der kom nye og superstærke liner på markedet og man gik væsentlig ned i linetykkelse. At der skulle helt andre knuder til end dem, vi sædvanligvis brugte, var vist kun de færreste klar over. Derfor skete der kedelige ting. Senere er vi alle blevet klogere og har lært nye knuder, der kan holde.

Den mest fjollede måde at miste fisk på, som jeg nogensinde har hørt om, var fra samme fiskekammerat.

Vi var netop ankommet med aftenfærgen. Belært af mange års erfaringer om at vi ikke ville få en rolig nats søvn, hvis vi ikke havde været en tur ved elven, gik vi straks på fiskeri.

Jeg nøjedes med at gå en tur i Nedrehølen med min fluestang, min ven gik nedover elven og fiskede med blink.

Elven var lav, og for ikke at miste for mange af de nyindkøbte blink fandt han et gammel irret Møresilda i en lomme i fiskevesten. Nu er et gammelt, mørkt blink faktisk det mest ideelle til fiskeri i tusmørke. En rigtig stor laks tog da også blinket. Efter en kort men hektisk kamp slap den fri igen. Et kik på trekrogen viste, at to ud af tre rustne kroge var knækket af.

Man glæder sig det meste af året til en eller to ugers laksefiskeri. Måske får man kun et eller to hug, og så bruger man defekt grej. Det er bare for dumt!

Plankelaks

Her får læserne for det første en sjov historie, for det andet verdens bedste opskrift på en lakseret.

Jeg vil starte med opskriften.

Man fanger en laks på højst tre kilo. Fisken renses, hovedet skæres af, benene skæres bort og laksen flækkes, uden at der skæres helt igennem i ryggsiden. Så kører man hen på det lokale savværk og finder en planke af løvtræ. Planken skal være omkring en meter lang og mindst 45 centimeter bred. Laksen lægges på planken udslået og med skindet nedad. Så sømmes den fast langs kanten hele vejen rundt. I disse moderne tider bruger jeg selv en hæftepistol med klammer, men i den originale opskrift bruges et tommer blanke papsøm.

Derefter laves et rimeligt stort bål af løvtræ. Bålet tændes, og mens det brænder kraftigt i starten, krydrer man laksen med salt og peber. Så stilles planken på højkant i vindsiden af bålet støttet af en kæp eller en pind.

Efter tre kvarter er laksen gennemstegt. Planken med laksen sættes på bordet, og så er der serveret.

Tilbehøret til den stegte og røgede laks er Kirstens afdeling. Vi plejer at få salat, flutes og dressing til. Det går fint an at lave denne ret med en laks, som har ligget i fryseren, og jeg er overbevist om, at en havørred er lige så velegnet.

Hvordan og hvor jeg fik opskriften, skal jeg berette om her. Det er mange år siden. Jeg mener det var vores ti års bryllupsdag, som skulle fejres sammen med Wilhelm, Alfhild, svoger John og hans kone Birgit. Vi skulle have fisk. Det var i en periode med meget flot vejr, og der var stadig fin vandstand i elven.

Wilhelm havde fortalt om en urgammel opskrift, der blev benyttet af de laksefiskere, som i gamle dage travede opover langs elven og fiskede. Det var før, man havde små gasapparater og lignende hjælpemidler. Plankelaks udgjorde tit fiskernes hovedmåltider. For det var dengang, der ikke var veje langs elven, og man kunne gå i dagevis opstrøms og fiske uden at møde andre mennesker. Hvor de fik planken fra, er en gåde for mig den dag i dag.

Kirsten og jeg havde besluttet, at bryllupsdagen skulle fejres med plankelaks som hovedret. Laks havde vi i fryseren. Vi havde fanget en hel del i Ogna,

men ingen i Bjerkreimselven. Jeg sagde til Wilhelm, at vi bare kunne tage en fisk fra fryseren, men Wilhelm sagde blank nej. Fisken, han skulle bruge, skulle være fanget i Bjerkreimselven og veje fem pund. Og for øvrigt skulle den være fanget på hans ejendom.

Det var lidt af en melding, men jeg mente nok, at jeg i mangel af bedre kunne få Wilhelm til at bruge en optøet Ognalaks.

Aftenen før dagen oprandt, gik jeg med min fluestang ned til Øvrehølen, som var den nærmeste. Vi vidste desuden, at der var fisk i hølen, for vi så dagligt springende laks deroppe. Jeg passerede svoger John og Birgits campingvogn på vej til elven. Jeg havde ikke tid til at slå en sludder af, men nåede dog at veksle et par ord med min svigerinde, der spurgte hvorfor jeg havde hastværk.

“Laksen bider klokken ni, og jeg skal have en, som opfylder Wilhelms krav”, svarede jeg.

“Så må du skynde dig, for klokken er fem minutter i ni”, sagde hun. Men da var jeg allerede halvvejs nede ved elven.

Første kast i indløbet til Øvrehølen blev gjort kun for at trække line af hjulet. I andet kast sagde det bare bang! Fast fisk, og tilsyneladende en brugbar størrelse. Aldrig har jeg landet en fisk på så kort tid og på en så sjofel måde. Fisken blev på det nærmeste flået på land, skønt de første udløb lavede overløb på mit fluehjul. Ved en helt usandsynlig heldig manøvre fik jeg fisken strandet 20 meter nedenfor, hvor jeg stod. Jeg tog fisken i den ene hånd, stangen i den anden og løb op på gården for at vise fisken til Wilhelm.

Øvrehølen

Gårdmandsparret var netop færdige med aften-malkningen og i færd med aftenmaden i køkkenet, da jeg kom løbende.

Jeg måtte sætte stangen udenfor, men løb videre helt ind i køkkenet med den stadig levende fisk og smed den midt på bordet. Fluen sad endnu i kæften på laksen, men jeg havde 20 meter løslinje at gøre godt med op ad trappen og ind i køkkenet.

“Her!”, sagde jeg. - “Her er lige netop den fisk, du skulle bruge Wilhelm. Fem pund, sølvblank med lus og det hele. Og så er den fanget i Øvrehølen.”

“Jaså Wilhelm”, sagde Alfild - “Nu må du vist ned til Ingvar på savværket og hente en planke.”

Næste formiddag kom Wilhelm med planken og et ordentligt læs birkebrænde. Kirsten spurgte, hvad hun skulle bruge af krydderier.

Wilhelm svarede:

“Salt, peber og hvis du har rom, vil det også være fint.” Papsøm og hammer ville han selv tage med.

Vi fik slagtet og rensset fisken. Og mens bålet flammede op, fik jeg fisken sømmet fast til planken. Laksen blev krydret med salt og peber og placeret i vindsiden af bålet. Jeg hjalp Kirsten med borddækningen til aftenens fest. Kirsten gav Wilhelm en flaske rom og et stort glas.

“Det skal nok måles nøje ud”, mente Kirsten.

Senere fik vi os begge et billigt grin. Da vi kikkede ud til Wilhelm, som passede bål og fisk, sad han såmænd med et stort glas rom og skålede med sig selv.

Den færdige fisk blev sat på bordet, stadig sømmet fast på planken. Laksen var noget af det bedste, vi nogen sinde havde smagt.

Plankelaks

Ålefiskeri

Vi havde ikke fisket mange dage i Bjerkreim, før vi fandt ud af, at der var ål i elven. Rigtig mange endda.

Når vi fiskede med orm efter laks håndte det, at der bed en ål på, og ålene var gennemsnitlig større end dem, vi var vant til hjemmefra.

I perioder med lav vandstand, hvor laksene var svære at fange, begyndte vi derfor at fiske mere seriøst efter ål.

Per var fuldbefaren ålefisker, oplært af faderen i de hjemlige vande.

Det første år vi rigtig havde held med vort ålefiskeri, var svoger John og hans familie på besøg hos os. Sønnen Jens var en dygtig allround fisker med mange pund ål på samvittigheden. Svoger John havde i en årrække arbejdet i en fiskeforretning, så det med at få ålene var i gode hænder.

Vi fangede og spiste mange ål i de år. Til de, som påstår, at man ikke kan blive træt af stegt ål, kan jeg bare sige:

“Det kan man altså godt!”

Fiskeriet foregik som regel i Svarthølen. Vi kørte derop hen under aften og fordelte pladserne mellem os. Her var plads nok til alle, og terrænet var så bekvemt, at vi kunne gå på besøg hos hinanden. Vi medbragte stort set alt det udstyr, der kan bruges til ålefiskeri. Selv en tysk familie ved Langelands kyst ville blive dybt imponeret og grønne af misundelse over vor kolossale række af fiskestænger.

Vi var altid i god tid. Mens det endnu var lyst, samlede ungerne brænde til et bål, som blev lavet mellem fiskerne. Det var intet problem at finde brænde til bålet langs elvbreden. Fine hvidskurede kviste og grene var, på trods af en længere rejse ned gennem elven, simpelthen noget af det fineste brænde, man kunne tænke sig.

Før det blev rigtig mørkt, og ålene for alvor begyndte af bide, fangede vi elvørreder. De blev straks hængt på en pind og ristet over bålet. Det skete som regel, før bålet var brændt ned til en passende størrelse. Og jeg vil garantere, at hvis disse stegte småfisk blev serveret på en tallerken i fuldt dagslys, ville alle nægte at spise dem. Men her under den norske fuldmåne kunne bedre natmad ikke opdrives.

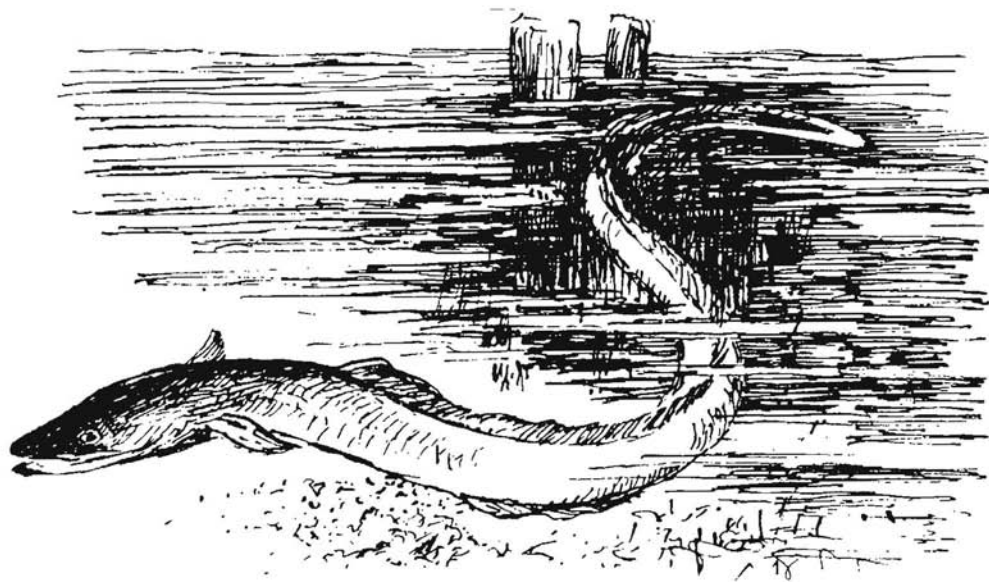
I de første mange år besøgte vi Norge og Bjerkreim tidligt på sommeren. Industriferien passede både for mig og ungerne skoleferie. I den periode var ålefangsterne enorme. Efter ungerne havde sluttet deres skolegang, og jeg havde mulighed for at lægge min ferie senere på året, er ålefangsterne blevet langt mindre. Om der er færre ål nu, ved jeg ikke, men laksefangsterne er steget, og det er jo dem, som vejer tungest.

Men på ålefiskeri brugte vi mange timer de første år, og det var absolut aldrig kedeligt. Vi kom ud for mange sjove oplevelser. Min gode ven Jørgen og hans familie var med deroppe et af de første år. Vi havde dengang valgt Nedrehølen til nattens ålefiskeri. Det år var der meget lidt vand i elven, det gav en fin strækning i denne høl, hvor der var rigelig plads til alle. Endvidere lå den tæt ved campingvognene, hvor vi boede.

Godt begyndt og med fuld gang i det obligatoriske bål, fik Jørgen et kæmpebid. Da jeg var ved at sætte nye orm på min stang, havde Jørgen kastet langt ud i det dybeste parti i hølen, som ellers var mit. Vi havde fanget mange ål på over et kilo, men dette så rigtig godt ud. Efter et minuts tovtrækkeri i noget, som godt kunne minde om en rigtig stor fisk, blev vi enige om, at en kæmpeål helt sikkert havde sat sig fast i en gren eller noget gammel line. Fisken var næsten umulig at rokke ud af stedet. Men pludselig skete der noget. En prægtig havørred på treethalvt kilo sprang højt ud af vandet. Og så begyndte panikken for alvor. Jeg havde ikke set så stor en fisk i elven før, Jørgen havde heller aldrig fanget havørred i den størrelse. Gennem den lyse sommeraften fløj derfor alle mulige gode og mindre gode råd og forslag. Det var dog ganske let at kane den flotte fisk på land, og Jørgen var dagens mand.

Pers helt uadskillelige fiskeven var, som før berettet, John Kåre, en lokal jævnaldrende norsk dreng. Det viser sig den dag i dag, femogtyve år efter deres første møde, at det så langt fra er alle deres bedrifter, vi har haft kendskab til. Hvert år kommer nye afsløringer.

Kirsten og jeg skulle fejre bryllupsdag. Udover vore danske venner var også vort værtspar Wilhelm og Alfild inviteret til fest. Per og John Kåre fik lov at køre til Svarthølen og fiske ål - selvom Kirsten vist hellere havde set dem lidt tættere på campingpladsen. Vi gamle havde en hyggelig aften med sang og musik. Det var langt ud på natten, da Per vendte hjem på John Kåres cykel. Strængerne var bundet fast til cyklen og på hver side af styret hang en levende plasticpose. Aldrig har jeg set så mange store og flotte ål og kommer sikkert heller ikke til det igen.

“Ja, men der var nu ellers flere, far”, sagde Per. - “De hoppede hele tiden op af posen, da jeg cyklede hjem, og det var ikke alle, jeg fik fat på igen.”

Nu skal det retfærdigvis siges, at en del af fangsten var John Kåres, men han havde et påbud fra sine forældre om ikke at komme hjem med ål. Så ålene tilfaldt helt naturligt os. Der var 20 kilo.

Vi blev enige om at vente med at ordne ålene til dagen efter. Ingen tænkte på at spørge Per, hvor han ville opbevare dem natten over. Men det fandt vi ud af dagen efter. Campingpladsen var dengang en helt officiel et-stjernet plads med toiletbygning og koldt, meget koldt vand i både vandhaner og bruser. Udvendig på toiletbygningen var der en lang vask med to vandhaner. Skønt der var et stort hjemmelavet forbudsskilt mod rensning af fisk, så var vasken egentlig helt ideel til formålet. Vi havde benyttet den i smug i flere år, uden at nogen havde opdaget noget. Nordmændene brugte den også, når de skulle børste tænder om morgenen. Det var her Per havde opbevaret sine ål. Han havde sat en kastedup i afløbet, fyldt lidt vand i vasken, hvorefter de 20 kilo ål havde gået der og haft det fint hele natten.

Om morgenen blev vi vækket af et højt skrig, En kvindelig campist var som hun plejede gået op til kummen med tandbørste og tandpasta. Lidt søvnig har hun vist også været, for hun nåede at åbne for vandhanen, før hun opdagede ålene. Men ålene vågnede til gengæld, da de fik tilført en stråle frisk, rent og koldt vand. De fleste danskere, som har fisket i Norge, kender nordmændenes syn på levende ål - de er simpelt hen slanger. Alle på campingpladsen vidste at vi, og især Per, var storfangere af ål. Helt officielt blev der klaget til Wilhelm, som ikke var hjemme, men hans kone Alfild kom smågrinende ned og spurgte, om vi ikke snart skulle have slagtet ålene.

Vi manglede ikke ål det år, der var gevinst hver gang, vi fiskede. Da vi kom hjem, solgte Per ål til venner og familie til en yderst rimelig pris og tjente derved til et Ambassadeur 5000 fiskehjul.

Gennem årene havde vi lært Alfilds tvillingebror Ole og hans kone Åse at kende, et venskab vi alle stadig nyder. De er ikke som nordmænd er flest, men elsker stegt ål. De har en campingvogn stående fast på pladsen og er sammen med os en eller to uger hvert år. Jeg tvivler på, at hjulene på campingvognen kan køre rundt mere, men det betyder i grunden ikke noget, for vognen er kun beregnet til Bjerkreimsfiskeri.

Ole er også lystfisker og i det hele taget en kostelig fyr. Jeg tror ikke, at Ole har nogen lommelærke, som vi andre render rundt med. I hans fiskekasse findes som regel en liter cola og en mærkelig lille flaske med hjemmebrændt. Engangs-plasticbægre skulle vi altid have med på ålefiskeri. På forespørgsel fra vore koner, om hvad de dog skulle bruges til, svarede vi helt i overensstemmelse med sandheden:

“Til at sætte på stangspidsen når det bliver mørkt, så rasler de, når der er bid, og det er lettere at finde stængerne i mørket.”

Engang havde vi fået lige lovlig mange bægre med. Da konerne kom på besøg ved elven, var ikke alle monteret som bidmeldere. Vi sad hver med et krus i hånden og nød den norske gudedrik. - Ål var der pudsigt nok ingen af denne aften. Vi havde ekstra krus med, så det blev til en rigtig hyggestund ved elven sammen med konerne.

Wilhelm er født og opvokset ved elven og ved alt om laksefiskeri, både hvad vi skal fiske med og hvornår, men han er ikke lystfisker. Han har godt nok en fiskestang med et hjul af rimelig standard. Men det er vist mest beregnet for udlån til gæster eller fiskere med havari i deres eget fiskegrej.

Wilhelm var skyld i, at jeg vandt det sikreste væddemål, jeg nogensinde har indgået.

Ole og Åse var på pladsen. Vi var inde i en periode med lav vandstand i elven, så Ole og jeg hyggede os med ålefiskeri hver eneste aften.

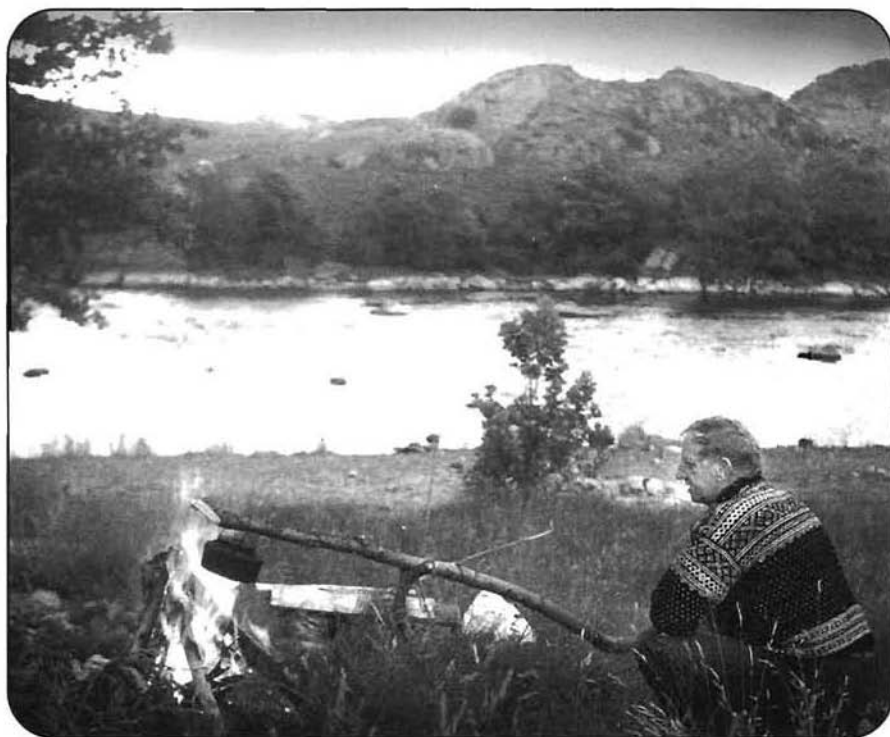
“Det kunne nu være hyggeligt, hvis Wilhelm også var med”, sagde Ole, “men det er helt umuligt at lokke ham ud med en fiskestang og slet ikke efter ål.”

“Vær nu ikke så sikker på det”, sagde jeg, “jeg får ham med i morgen.”

“Hvis du kan få ham med på ålefiskeri i morgen, skal jeg nok medbringe provianten”, sagde Ole. - “Men hvis han siger nej, er det dig, som skal sørge for den hyggelige del af forplejningen.”

Det var pæret for mig at lokke Wilhelm med. Jeg behøvede blot at fortælle om Oles forplejninger - ikke om væddemålet.

Da Ole og jeg dagen efter gik til Nedrehølen, kom Wilhelm kort efter med sin fiskestang. Konerne, som var sat ind i væddemålet, ankom lidt senere. Det blev endnu en aften med storkos. Og hele verdenssituationen blev klaret.

Wilhelm laver koge Kaffe

I Tengs hvor elven løber ud i fjorden, er der til tider et højt mærkværdigt fiskeri. De fleste fisker efter havørred og laks, det er slet ikke så få fisk, der periodevis fanges her. Desuden kan man fange torsk, sej og makrel. Ål fanges der også, og ingen andre steder, jeg har kendskab til, er ålefiskeriet, som her, perfekt i højt solskin midt på dagen.

Kurt Haurbæk og hans søn Palle opdagede det ved et tilfælde en fin solskinsdag, hvor de fiskede efter laks - men kom hjem med ål. Dagen efter tog alle mand derved med en ordentlig ormespand, og det lykkedes på ganske kort tid at fange aftensmaden. Palle lagde hårdt ud med tre- fire ål, og lidt imod Kurts vilje havde Palle bare smidt dem op i ladet på bilen. Kurt var kørende i arbejdsbilen, sådan en moderne firehjulstrækker, som stod parkeret et skyggefuldt sted. Når ladet nu alligevel skulle vaskes, smed vi andre også vores ål derop. Snart lå der en snes levende ål i bilen.

De lokale beboere havde gennem årene lært både Palle, Kurt og Kurts bil at kende. Og da en ældre dame der faldt i snak med Kurt spurgte, om de havde fiskelykken med sig denne dag, var det lige før, der skulle ydes førstehjælp med genoplivningsforsøg og det hele.

“Ja, prøv lige at se bag i bilen”, sagde Kurt med en vis stolthed i stemmen, uden at tænke over nordmændenes afsky for ål.

Da den venlige dame så ålene sno sig lystigt omkring i det efterhånden ret slimede lad på bilen, blev hun helt hvid i hovedet og var ved at besvime. Palle påstår, at hun efter denne episode altid har benyttet den modsatte side af vejen og nu kun vinker over til dem.

Palle og Kurt Haurbæk

Havørred

I Bjerkremselven har der altid været et meget svingende fiskeri. I en periode først i firserne var laks næsten en sjældenhed, men til gengæld var der utrolig mange små havørreder. Efter et par år med dominans af havørreder kom der igen flere laks. Havørrederne blev færre i antal, men til gengæld steg gennemsnitsvægten på fiskene.

En af elvens storfiskere Halvor Ausland fortalte mig engang, at lakse- og havørredfiskeri var som rypejagt. Nogle år var der mange, andre år kun få. Sådan havde det altid været, og sådan mente han også, det var med fiskeriet i elven, uden at han dog kunne uddybe sin teori.

Selvom vi holdt mest af laksefiskeri, svigtede vi ikke elven i de dårlige lakseår. Vi indrettede vort fiskeri og fiskemetoderne efter, hvad der kunne fanges.

I et Skandinavisk fluefiskerblad havde vi med stor ildhu læst en artikel om tørfluefiskeri i Lærdalselven, skrevet af Svend Saabye. Nogle af strækningerne i Bjerkremselven mindede meget om de pools, der var beskrevet i artiklen fra Lærdalselven. Tørfluefiskeriet blev prøvet, og især Per havde held med den form for fiskeri. Vi havde ikke de rigtige fluer de første år, men klarede os udmærket med store hacklefluer, som vi smurte med linefedt. Så flød de.

Nederst i Nedrehølen ligger en lille ø, som hedder Risholmen. Bag Risholmen var en strækning, hvor der altid stod havørreder. Det var Per, som havde mest held med det fiskeri, men han dyrkede det også mere intenst end jeg. Jeg havde en fin oplevelse første gang, Per skulle vise mig, hvordan han bar sig ad. Jeg sad i skjul mellem nogle træer, der havde jeg et fint udsyn over elven og kunne se, hvor Pers fluer landede. Fisk så jeg ingen af - ikke før de bed på hans flue. Han fangede tre små havørreder, og en gang rejste han to fisk til fluen samtidig.

Vi har aldrig videreudviklet den form for fiskeri. I årene efter begyndte laksefangsterne igen at blive stabile. Havørredfiskeriet kom i anden række.

Nogle år senere kom Karsten og Charlotte op for at prøve lykken ved elven. Det var i en periode med fin vandstand, og der var laks til alle - undtagen Karsten. Når vi sent om aftenen fejrede vores fangster, gik Karsten og Charlotte op i Optimisten i buldrende mørke. De vendte først hjem, når vi sov.

Wilhelm fortalte os et par dage efter, at det ikke var så få havørreder, de havde lagt i fryseren. Nogle af ørrederne var såmænd også ganske pæne i størrelsen.

En aften - eller var det nat? - var vi oppe, da parret kom hjem. Vi konstaterede, at de lagde yderligere tre havørreder i fryseren - den ene over tre pund.

Den form for fiskeri skulle afprøves. Jeg gik til Nedrehølen og Per til Soksemoen. Vi fik fisk, men mente nu ikke, det var værd at kvitte nattesøvnen, når vi kunne fange laks om dagen. Men det er blevet til flere store havørreder efter norsk målestok.

På min sædvanlige aftenetur til Optimisten kom Kirsten med vores aftenpilsner. Jeg havde ikke fanget laks denne gang. Det havde jeg ellers de foregående aftener, så hun var lidt skuffet over min indsats.

Mens vi sad på vore sædvanlige pladser i mørkningen og drak Kirstens medbragte dåseøl, sprang en stor fisk øverst i hølen.

"Fang den dog", sagde hun.

Men jeg svarede, at det var en gammel og sur havørred, som havde stået der i flere dage. Den var helt umulig at fange - jeg kendte den.

Efter nogle minutter sprang den igen. Kirsten sagde:

"Prøv dog!"

Det havde jeg nu gjort mange gange de foregående aftener uden held. For Kirstens skyld gjorde jeg dog endnu et forsøg. Minsandten om fisken ikke bed på fluen efter få kast. Den var stor, og det berettede jeg straks. En flot fight var i gang. Jeg fortalte Kirsten om min taktik, hvordan og hvor fisken skulle landes. Efter en halv snes minutter landede jeg fisken. Og hvilken fisk! Næsten ni pund. Efter forholdene i elven var den flot, og den var nystegen. På den anden side af Optimisten stod en nordmand og fiskede. Han holdt straks op, da han observerede, hvad jeg var i gang med. Da fisken var på land råbte han over elven:

"Hvor stor var den?", og jeg svarede:

"Det er en havørred på omkring fem kilo."

Fisken vejede helt nøjagtig 4,3 kilo. Næste dag langt nede ad elven blev jeg spurgt om det var mig, som havde fanget en havørred på 9,5 kilo på Gjedrem. Sådan går rygterne langs elven, jo længere væk, man kommer, jo større bliver fiskene.

Et år Flemming Birch Jensen og frue var på besøg hos os, startede det med perfekt vandstand. Men elven fortsatte med at stige. Jeg var egentlig så mæt på fiskeriet,

at jeg godt kunne vente med at fiske til elven gik ned igen. Flemming og Inger skulle hjem efter weekenden, så de ville gerne fiske. Derfor blev jeg tvunget med ud på deres sidste fiskeaften ved Bjerkreimselven.

Det er ikke noget problem at være tvunget til at fiske. Men elven gik langt op over markerne, og fiskeriet kunne der ikke være meget ved. Til gengæld vidste jeg, der ville komme et forrygende laksefiskeri senere, når elven faldt.

Jeg gik dog med Flemming ud på fiskeri, og det kom jeg ikke til at fortryde.

Flemming fiskede med store blink, Salmo og Filur på fyrre gram, mens jeg gik med "atombombe". I Nedrehølen stod træerne, som står ved elvkanten ved normal vandstand, med kun toppene over vandet. Træerne befandt sig nu tredive meter ude i elven.

Træerne stod i vejen for Flemming, der som gammel mesterkaster kaster væsentlig længere end andre. Han fiskede slet ikke på den strækning. Jeg tog imidlertid nogle kast, oppe på græsmarken, som stod to meter under vand.

Jeg fik jeg et godt hug på mit atombombeprojekt og landede med Flemmings hjælp en havørred på syv pund. Da vi rensede fisken, viste det sig, at den havde mindst en liter regnorm i maven. Hvis laksene ikke spiser på deres færden op i elven, så gør havørreden det i hver fald.

Der er andet end laks i Bjerkreimselven, denne smukke elvrød blev fanget i Optimisten